

Analýza rodového a vekového zloženia fyzických osôb – podnikateľov v roku 2013

Bratislava, október 2014

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

Vypracoval:
Ľubomír Lisičan

© SBA, Bratislava, 2014

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Vývoj a stav fyzických osôb – podnikateľov v roku 2013.....	9
3. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov.....	12
3.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	18
3.2 Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)	19
4. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov.....	21
4.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajiny EÚ	24
5. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov.....	26
5.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	32
5.2 Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM).....	32
6. Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov..	34
6.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ	40
6.2 Vybrané postoje starších obyvateľov (60 +) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM).....	41
7. Štruktúra začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2013.....	42
7.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov	42
7.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov	45
8. Záver.....	48
9. Príloha	51

Zoznam tabuliek

Číslo tabuľky	Názov tabuľky
Tabuľka č.1	Hodnotenie závislosti medzi mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR
Tabuľka č.2	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy
Tabuľka č.3	Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy
Tabuľka č.4	Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
Tabuľka č.5	Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
Tabuľka č.6	Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov
Tabuľka č.7	Hodnotenie závislosti medzi podielom mladých podnikateľov (FO) a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR (2013)
Tabuľka č.8	Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy
Tabuľka č.9	Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov
Tabuľka č.10	Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov
Tabuľka č.11	Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov
Tabuľka č.12	Hodnotenie závislosti medzi podielom podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR (2013)
Tabuľka č.13	Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roku 2013
Tabuľka č.14	Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2013
Tabuľka č.15	Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach – slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2013
Tabuľka č.16	Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien podľa krajov SR – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2013
Tabuľka č.17	Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien – slobodné povolania spolu a osoby začínajúce podnikat' ako slobodné povolania v roku 2013
Tabuľka č.18	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2013 podľa pohlavia – podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2013

Zoznam grafov

Číslo grafu	Názov grafu
Graf č.1	Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem
Graf č.2	Zastúpenie žien živnostníčiek podľa odvetví v priebehu rokov 2009 až 2013
Graf č.3	Odvetvová štruktúra živnostníkov podľa pohlavie v roku 2013
Graf č.4	Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolání podľa oblasti pôsobenia v priebehu rokov 2009 až 2013
Graf č.5	Zastúpenie žien živnostníčiek podľa krajov SR v priebehu rokov 2009 až 2013
Graf č.6	Počet fyzických osôb - podnikateľov na 1000 ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa pohlavia v roku 2013
Graf č.7	Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2013
Graf č.8	Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)
Graf č.9	Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov podľa právnych foriem v roku 2013
Graf č.10	Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov
Graf č.11	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia v roku 2013
Graf č.12	Veková štruktúra slobodných povolání podľa oblastí podnikania v roku 2013
Graf č.13	Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2013
Graf č.14	Podiel mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem
Graf č.15	Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2013 (živnostníci vo veku menej ako 30 rokov)
Graf č.16	Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2013 (slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov)
Graf č.17	Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2013
Graf č.18	Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)
Graf č.19	Podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem
Graf č.20	Odvetvová štruktúra živnostníkov v roku 2013 (živnostníci vo veku 60 a viac rokov)
Graf č.21	Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2013 (slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov)
Graf č.22	Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých krajinách EÚ v roku 2013
Graf č.23	Vybrané postoje starších obyvateľov (60 +) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)
Graf č.24	Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2013
Graf č.25	Vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov - fyzických

	osôb
Graf č.26	Veková štruktúra živnostníkov v roku 2013 (začínajúci živnostníci v roku 2013)
Graf č.27	Veková štruktúra slobodných povolání v roku 2013 (slobodné povolania, ktoré začali podnikat' v roku 2013)
Graf č.28	Veková štruktúra samostatne hospodáriacich roľníkov v roku 2013 (samostatne hospodáriaci roľníci, ktoré začali podnikat' v roku 2013)
Graf č.29	Miera podnikateľskej aktivity žien (FO) a nezamestnanosti žien
Graf č.30	Miera podnikateľskej aktivity žien (FO) a priemernej mzdy žien
Graf č.31	Miera podnikateľskej aktivity žien (FO) a priemerného veku žien
Graf č.32	Miera podnikateľskej aktivity žien (FO) a podiel žien žijúcich v mestách
Graf č.33	Miera podnikateľskej aktivity žien (FO) a podiel obyvateľstva s VŠ vzdelaním
Graf č.34	Podiel mladých podnikateľov (FO) a miera nezamestnanosti
Graf č.35	Podiel mladých podnikateľov (FO) a výška priemernej mzdy
Graf č.36	Podiel mladých podnikateľov (FO) a priemerný vek obyvateľov
Graf č.37	Podiel mladých podnikateľov (FO) a podiel obyvateľov žijúcich v mestách
Graf č.38	Podiel mladých podnikateľov (FO) a podiel obyvateľstva s VŠ vzdelaním
Graf č.39	Podiel podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a miera nezamestnanosti
Graf č.40	Podiel podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a výška priemernej mzdy
Graf č.41	Podiel podnikateľov (FO) vo veku 60 a priemerný vek obyvateľov
Graf č.42	Podiel podnikateľov (FO) vo veku 60 a podiel obyvateľov žijúcich v mestách
Graf č.43	Podiel podnikateľov (FO) vo veku 60 a podiel obyvateľstva s VŠ vzdelaním

Zoznam máp

Číslo mapy	Názov mapy
Mapa č.1	Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO - podnikateľov v okresoch SR v roku 2013
Mapa č.2	Veková štruktúra FO – podnikateľov v krajocho SR v roku 2013
Mapa č.3	Podiel FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v okresoch SR v roku 2013
Mapa č.4	Podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v okresoch SR v roku 2013

1. Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia.

V záujme zvýšenia dostupnosti informácií o rodovej a vekovej dimenzii podnikania Slovak Business Agency každoročne spracúva hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku. Odporúčanie na pravidelnej báze vyhodnocovať údaje o postavení žien v podnikateľskom sektore na národnej úrovni vyplýva aj z „Akčného plánu pre podnikanie 2020“¹, ktorý Európska komisia zverejnila v januári 2013.

Hoci sa ženy podieľajú viac ako polovicou na celkovom počte obyvateľov tak v Európskej únii, ako aj na Slovensku, vo vykonávaní podnikateľskej aktivity majú dominantné postavenie muži. Zastúpenie žien v podnikateľskom sektore na Slovensku sa v posledných rokoch mierne zvýšilo, napriek tomu je však podnikateľská aktivita žien jedna z najnižších v rámci krajín EÚ. Veková štruktúra podnikateľov na Slovensku sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií podnikateľov a naopak nízkym zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov. Z dlhodobého hľadiska dochádza k postupnému znižovaniu podielu mladých podnikateľov, ktoré je sprevádzané nárastom zastúpenia vyšších vekových kategórií podnikateľov.

Sociálnej inklúzii znevýhodnených skupín obyvateľstva do podnikania, ako sú ženy, mladí, či seniori bude potrebné do budúcnosti venovať primeranú pozornosť. Vytvorenie, ako aj ďalšie rozvíjanie existujúcich podporných nástrojov pre tieto skupiny podnikateľov na národnej, ako aj európskej úrovni zo strany rozhodujúcich stakeholderov, môže napomôcť dlhodobo udržať ekonomický rast a podporiť zamestnanosť. Bez pravidelného monitorovania rodových a vekových aspektov podnikania by nebolo možné presne vyhodnotiť mieru napĺňania jednotlivých priorít a cieľov týchto nástrojov.

Cieľom vypracovaného materiálu je v prehľadnej forme poskytnúť informácie o rodovej a vekovej dimenzii podnikania. Na základe dostupných údajov je rodová a veková štruktúra okrem jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov analyzovaná aj z pohľadu odvetvového zamerania a regionálnej príslušnosti podnikateľov. Ako osobitná kategória sú hodnotení mladí podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov, podnikatelia vo veku 60 a viac rokov a podnikatelia, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2013. Súčasťou materiálu je aj porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku s ostatnými krajinami EÚ. Oproti minuloročným verziám je materiál doplnený o hodnotenie vybraných výsledkov prieskumu GEM - Global Entrepreneurship Monitor.

Hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry vychádza zo spracovania údajov z Registra organizácií Štatistického úradu SR, na základe ktorých bolo možné vyhodnotiť rodovú a vekovú štruktúru za kategóriu fyzických osôb – podnikateľov. Zdrojom údajov o rodovej a vekovej štruktúre za jednotlivé krajiny EÚ je Eurostat.

¹ Zdroj: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0795:FIN:EN:PDF>

Slovak Business Agency ďakuje pracovníkom Odboru registrov a klasifikácií Štatistického úradu SR za poskytnutie údajových vstupov, na základe ktorých bolo možné rodovú a vekovú štruktúru fyzických osôb – podnikateľov spracovať.

2. Vývoj a stav fyzických osôb – podnikateľov v roku 2013

Fyzické osoby – podnikatelia tvoria viac ako dve tretiny (67,8 %) z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku.

Podľa údajov a metodiky Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) bolo na konci decembra 2013 evidovaných celkovo 382 213 aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. Počet fyzických osôb podnikateľov sa medziročne opätovne znížil (o 1,4 %). Medziročný pokles počtu fyzických osôb – podnikateľov je zaznamenaný každoročne od roku 2009. Negatívny vývoj početnosti fyzických osôb – podnikateľov súvisí s nižšou výkonnosťou hospodárstva, ale aj s narastajúcim daňovo – odvodovým zaťažením uvedenej skupiny podnikateľov. Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov bolo 352 709 živnostníkov (z toho 352 707 v kategórii MSP), 21 925 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 7 579 samostatne hospodáriacich roľníkov

Celkový počet fyzických osôb – podnikateľov sa medziročne znížil hlavne v dôsledku nižšieho počtu živnostníkov o 6 866 (o 1,9 %). Počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach sa medziročne zvýšil o 1 543 (o 7,6 %) a počet samostatne hospodáriacich roľníkov o 84 (o 1,1 %). Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov (382 213) bolo podľa počtu zamestnancov 99,4 % v kategórii mikro podnikateľov (0-9, vrátane podnikateľov s nezisteným počtom zamestnancov) a 0,6 % v kategórii malých podnikateľov (10-49).

Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Viac ako jedna štvrtina (26,2 %; 92 285) aktívnych živnostníkov (v kategórii MSP) vykonávala v roku 2013 svoju hlavnú činnosť v oblasti obchodu. Viac ako jedna pätina živnostníkov (22,7 %; 79 891) pôsobila v oblasti stavebníctva, 15,9 % (56 237) živnostníkov vykonávalo činnosť v priemysle a 14,2 % (50 103) v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N). V sektore dopravy, informačných a komunikačných činností (sekcia SK NACE H, J) pôsobilo 6,8 % (24 129) živnostníkov, v ostatných službách (sekcia SK NACE P až S) 6,7 % (23 591) živnostníkov, v ubytovaní a stravovaní 3,7 % (13 390) živnostníkov a obdobne 3,7 % (13 081) v pôdohospodárstve.

Vývoj odvetvovej štruktúry živnostníkov je od roku 2009 charakterizovaný rastúcim zastúpením živnostníkov v odvetví služieb a v pôdohospodárstve. Pokles zastúpenia živnostníkov je v posledných rokoch naopak zreteľný v odvetví obchodu a priemyslu. Podiel živnostníkov pôsobiacich v stavebníctve je pomerne stabilný, s miernym nárastom v roku 2013.

Z celkového počtu osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach pôsobila v roku 2013 viac ako jedna tretina (35,2 %) v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení, 21,4 % v oblasti právnych činností, 20,8 % v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, 6,0 % v architektonických a inžinierskych činnostiach, 4,9 % v pomocných činnostiach finančných služieb okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia, 4,2 % vo veterinárnych činnostiach a 7,5 % v ostatných oblastiach. Vývoj profesijnej štruktúry slobodných povolání charakterizuje postupný nárast zastúpenia činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení sprevádzaný postupným poklesom činností hlavne v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej starostlivosti.

Štruktúra živnostníkov podľa technologickej úrovne výroby a znalostnej intenzity služieb

Koncom roka 2013 bolo z celkového počtu živnostníkov v odvetví priemyselnej výroby **evidovaných 6,0 %** (v roku 2012 6,2 %) **živnostníkoch súhrnne v sektoroch výroby stredne vysokej a vysokej technologickej úrovne** (ekonomické činnosti so stredne vysokou a vysokou intenzitou výskumu a vývoja), 56,7 % živnostníkov (medziročný rast o 0,6 p. b.) v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a 37,3 % živnostníkov (pokles o 0,5 p. b.) v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou.

Z celkového počtu živnostníkov v odvetví služieb (sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrnne obchod a služby) pôsobilo **v poznatkovo intenzívnych službách, ktoré sú v rozhodujúcej miere založené na využívaní poznatkov alebo znalostí z určitej disciplíny 27,3 %** (medziročný rast o 0,5 p. b.) **živnostníkoch** a v poznatkovo nenáročných službách 72,7 % (medziročný pokles o 0,5 p. b.) živnostníkov.

Z dlhodobého hľadiska je zreteľný pozitívny trend nárastu podielu živnostníkov v poznatkovo intenzívnych službách a naopak pokles podielu v poznatkovo nenáročných službách.

Regionálna štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR najviac živnostníkov v roku 2013 pôsobilo v Žilinskom kraji (15,3 %), v Bratislavskom kraji (15,2 %) a v Prešovskom kraji (14,6 %). V Nitrianskom kraji pôsobilo 12,4 % živnostníkov, v Trenčianskom kraji 11,1 % živnostníkov, v Banskobystrickom kraji 10,7 % živnostníkov, v Trnavskom kraji 10,6 % živnostníkov, a Košickom kraji 10,1 % živnostníkov. Najvyšší medziročný pokles počtu živnostníkov bol zaznamenaný v Trnavskom kraji (o 4,0 %) a Trenčianskom kraji (o 3,3 %).

Z celkového počtu samostatne hospodáriacich roľníkov bolo 18,3 % registrovaných v Nitrianskom kraji a v Banskobystrickom kraji, 14,6 % v Prešovskom kraji, 14,0 % v Košickom kraji, 13,3 % v Žilinskom kraji, 11,4 % v Trnavskom kraji, 6,3 % v Bratislavskom kraji a 3,7 % v Trenčianskom kraji.

Viac ako jedna pätina (20,4 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach bola registrovaná v Bratislavskom kraji, 14,4 % v Košickom kraji, 12,4 % v Prešovskom kraji, 12,3 % v Nitrianskom kraji, 12,2 % v Banskobystrickom kraji, 10,2 % v Žilinskom kraji, 9,3 % v Trenčianskom kraji a 8,8 % v Trnavskom kraji.

Postavenia fyzických osôb – podnikateľov na zamestnanosti

V roku 2013 dosiahol priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR 2 176,1 tisíc (podľa štvrťročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). Fyzické osoby – podnikatelia (FO – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby) tvorili 36,0 % podiel na celkovej zamestnanosti v podnikateľskom sektore v roku 2013. Oproti roku 2012 poklesol priemerný počet zamestnaných osôb v kategórii FO – podnikateľov o 0,8 %.

Vývoj tržieb živnostníkov vo vybraných odvetviach hospodárstva SR

V rámci jednotlivých odvetví hospodárstva dosiahli v roku 2013 živnostníci 5,4 % podiel na tržbách za vlastné výkony a tovar v priemysle, 12,2 % podiel v obchode, 15,2 % vo vybraných trhových službách, 23,6 % v doprave, a 36,3 % podiel na produkcii v stavebníctve.

V medziročnom porovnaní sa zvýšili tržby v bežných cenách živnostníkom v priemysle o 2,9 %, vo vybraných trhových službách o 3,4 % a v cestnej doprave o 47,5 %. Naopak v obchode sa tržby fyzických osôb – podnikateľov medziročne znížili o 9,3 %. Medziročný pokles dosiahla aj stavebná produkcia (o 5,5 %).

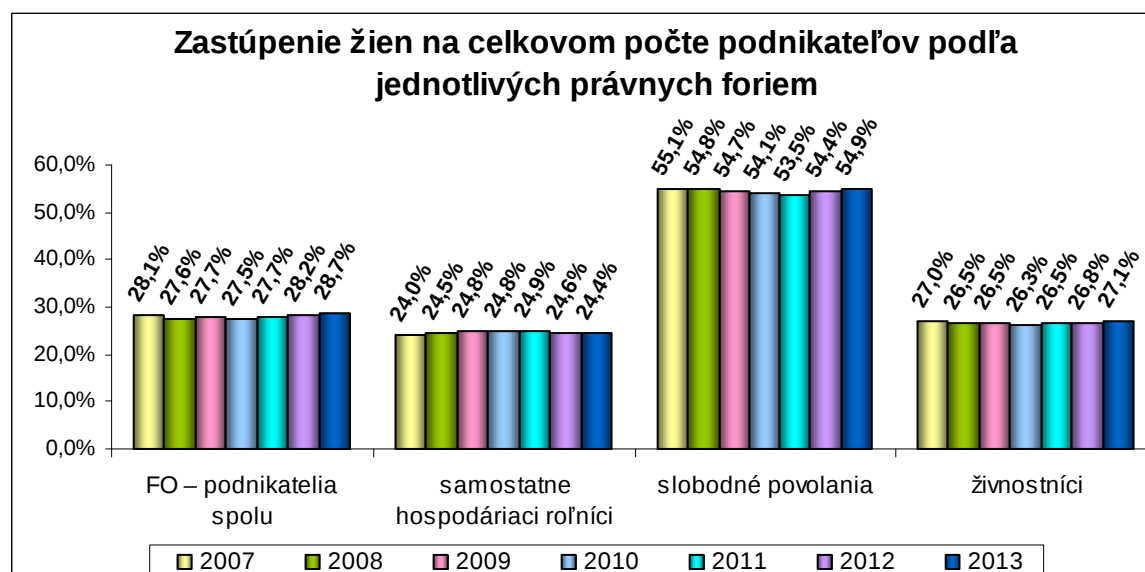
3. Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Ženy na Slovenku tvoria 51,3 % podiel na celkovom počte obyvateľov a 44,5 % podiel na ekonomickom aktívnom obyvateľstve². Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však napriek určitým pozitívnym zmenám pretrvávajú dominantné postavenie mužov.

V roku 2013 pokračoval trend nárastu podielu žien na celkovom počte fyzických osôb – podnikateľov (oproti roku 2012 o 0,5 p. b.). Na konci roka 2013 bolo z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR 71,3 % mužov a 28,7 % žien (109,3 tisíc). Uvedený pozitívny vývoj nárastu zastúpenia žien je zaznamenaný každoročne od roku 2010.

V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky v roku 2013 najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (54,9 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali v rámci živnostníkov (27,1 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,4 %). V medziročnom porovnaní sa zvýšilo zastúpenie žien v rámci živnostníkov (o 0,3 p. b.) a slobodných povolaniach (o 0,5 p. b.). U samostatne hospodáriacich roľníkov naopak pokleslo o 0,2 p. b. Z dlhodobého hľadiska je zastúpenie žien v jednotlivých právnych formách fyzických osôb – podnikateľov pomerne stabilné, bez výraznejších zmien (graf č. 1).

Graf č.1

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

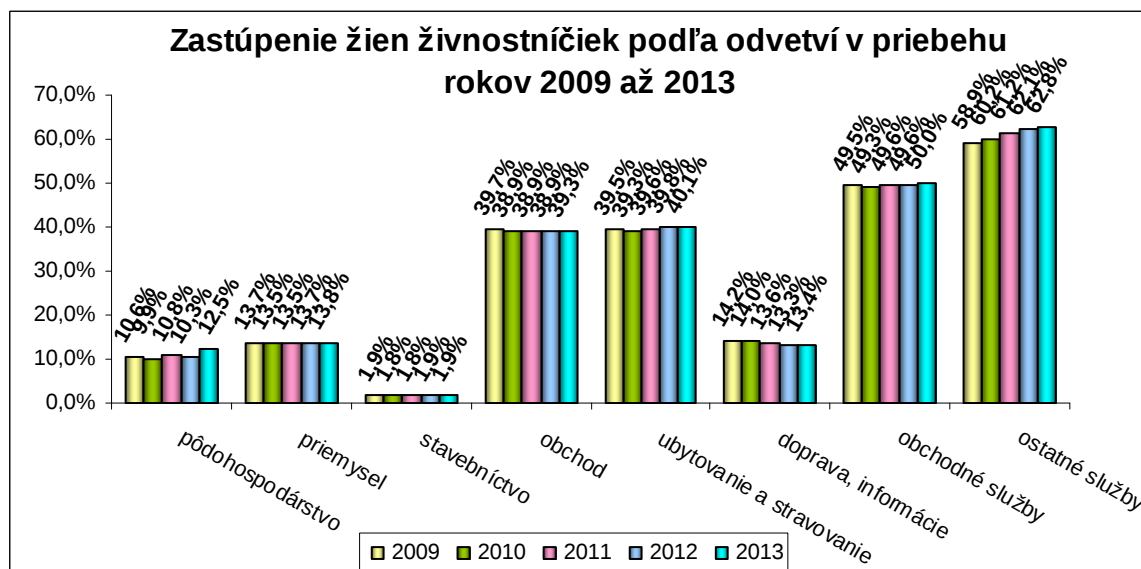
Z pohľadu jednotlivých odvetví (podľa klasifikácie SK NACE) bolo v roku 2013 **zastúpenie žien živnostníčiek v intervale od 1,9 % v stavebníctve do 62,8 % v ostatných službách** (sekcia SK NACE P až S). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien 12,5 % v pôdohospodárstve (sekcia SK NACE A), 13,8 % v priemysle, 39,3 % v obchode, 40,1 % v ubytovaní a stravovaní, 13,4 % v doprave a informáciách (sekcia SK NACE H, J) a 50,0 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N).

² Zdroj: ŠÚ SR, Demografická štatistika, Výberové zisťovanie pracovných síl

Zastúpenie žien živnostníčiek podľa jednotlivých odvetví od roku 2009 je znázornené v grafe č. 2. Z prezentovaných údajov v grafe č. 2 vyplýva nasledovné:

- vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky v nasledovných odvetviach: obchod, ubytovanie a stravovanie, obchodné služby, ostatné služby,
- zastúpenie žien sa v porovnaní s rokom 2009 mierne zvýšilo hlavne v nasledovných odvetviach: ubytovanie a stravovanie, obchodné služby a ostatné služby.

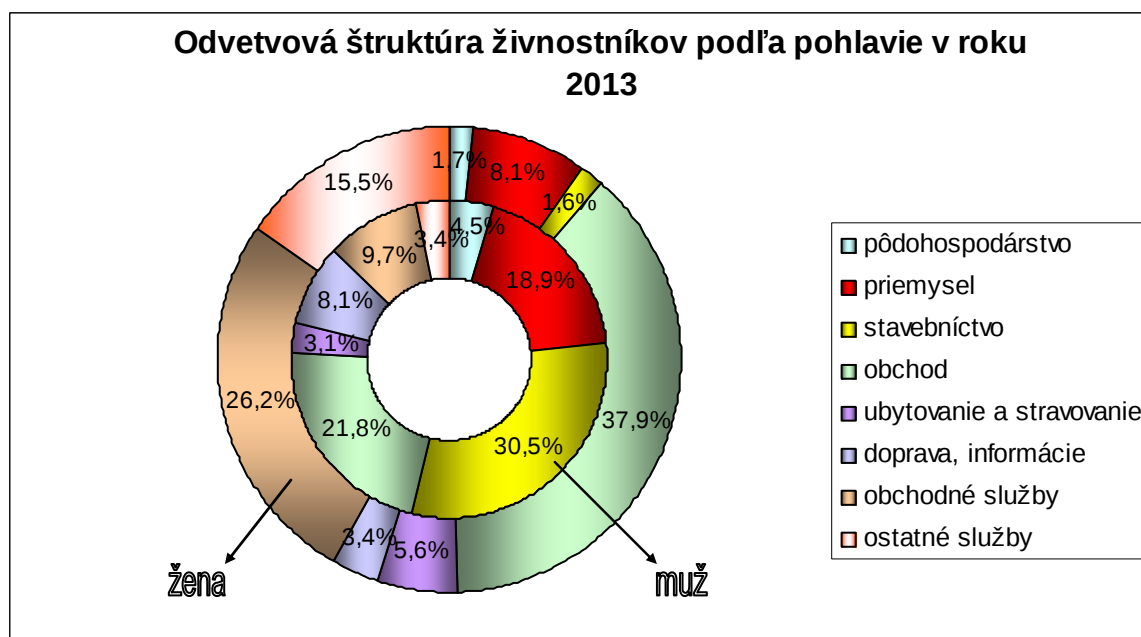
Graf č.2

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu žien živnostníčiek (95,5 tisíc) pôsobila viac ako jedna tretina (37,9 %) v odvetví obchodu, viac ako jedna štvrtina v oblasti obchodných služieb (26,2 %), 15,5 % v oblasti ostatných služieb, 8,1 % v priemysle, 5,6 % v oblasti ubytovania a stravovania, 3,4 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach, 1,7 % v pôdohospodárstve a 1,6 % v stavebníctve (graf č.3).

Graf č.3

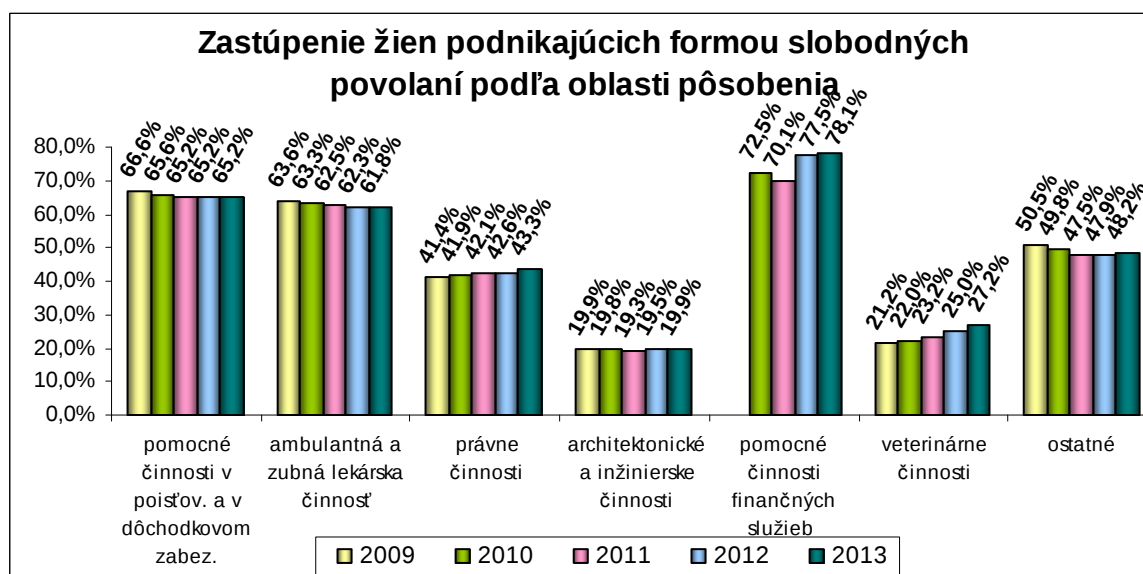

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien, ktoré v roku 2013 podnikali ako slobodné povolania v jednotlivých odvetviach podľa SK NACE bolo v intervale od 19,9 % v oblasti architektonických a inžinierskych činností do 78,1 % v oblasti pomocných činností finančných služieb (zastúpené sú najmä činnosti služby investičného poradenstva, činnosti sprostredkovateľov hypoték).

V rámci ďalších oblastí pôsobenia dosiahol podiel žien 65,2 % v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (zastúpené sú najmä činnosti poisťovacích agentov a maklérov), 61,8 % v oblasti ambulantnej, zubnej a lekárskej činnosti, 43,3 % v oblasti právnych činností, 27,2 % v oblasti veterinárnych činností a 48,2 % v ostatných oblastiach.

Graf č.4

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

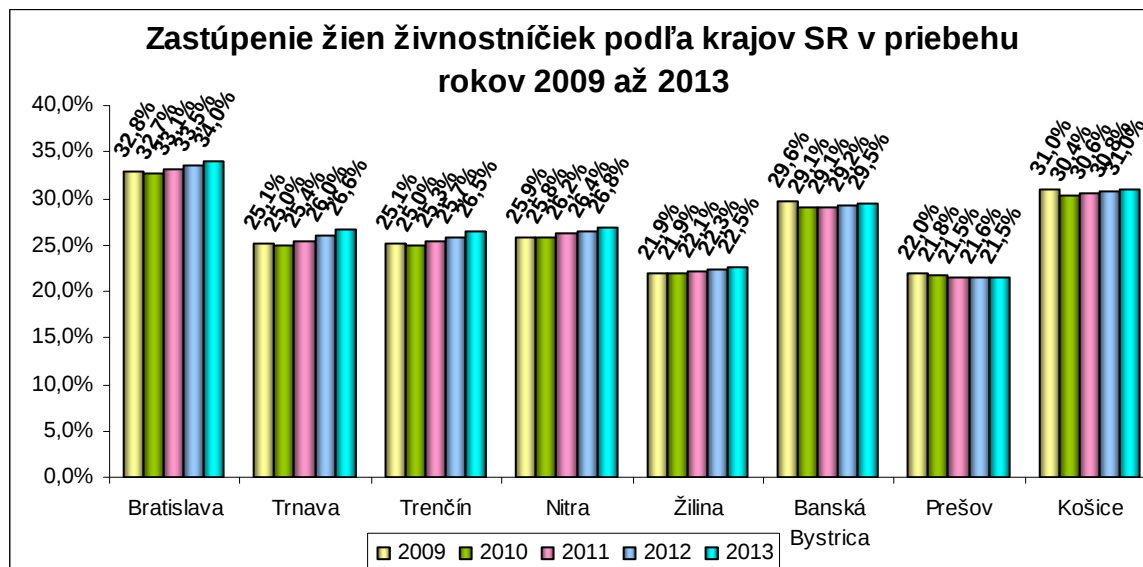
Z grafu č. 4, v ktorom je znázornené zastúpenie žien, ktoré podnikajú formou slobodných povolaní vyplýva:

- vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR majú ženy podnikajúce formou slobodných povolaní v nasledovných oblastiach: pomocné činnosti finančných služieb, pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení, v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti,
- zastúpenie žien sa v porovnaní s rokom 2009 mierne zvýšilo v nasledovných oblastiach: právne činnosti, pomocné činnosti finančných služieb a veterinárne činnosti.

Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky v Bratislavskom kraji (34,0 %). Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky taktiež v Košickom kraji (31,0 %) a Banskobystrickom kraji (29,5 %). V ostatných krajoch dosahovali podiel od 21,5 % do 26,8 %, pričom v Prešovskom kraji to bolo 21,5 %, Žilinskom kraji 22,5 %, Trenčianskom kraji 26,5 %, Trnavskom kraji 26,6 % a v Nitrianskom kraji 26,8 %.

V medziročnom porovnaní sa zvýšil podiel žien živnostníčiek vo všetkých krajoch okrem Prešovského kraja, v ktorom medziročne mierne poklesol.

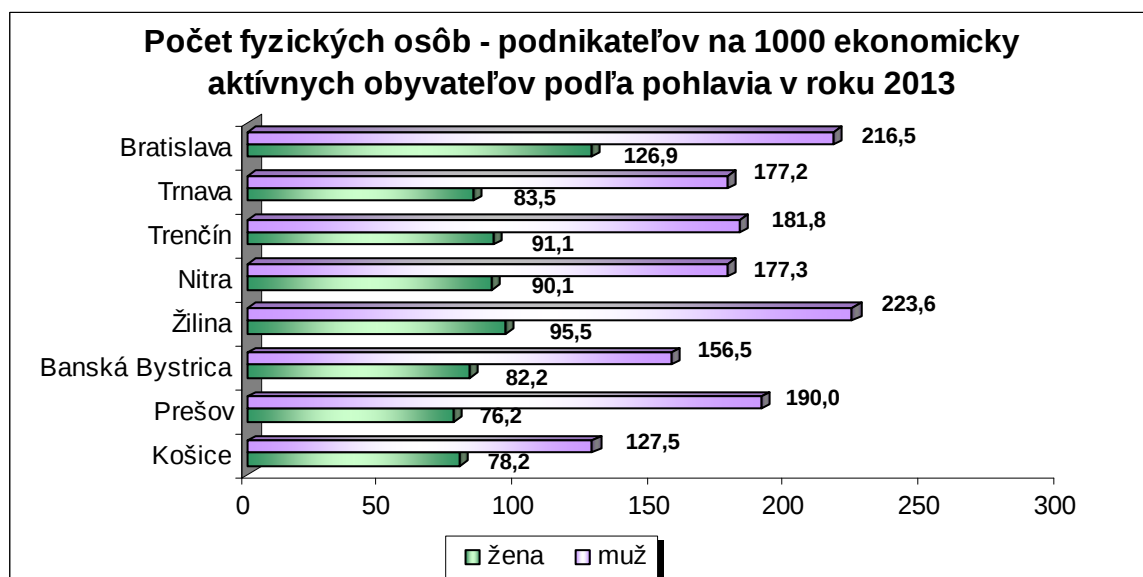
Graf č.5

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z hľadiska posúdenia ekonomickej aktivity podnikajúcich mužov a žien v jednotlivých regiónoch je v grafe č. 6 znázornený ukazovateľ vyjadrujúci podiel počtu fyzických osôb – podnikateľov na celkovom počte ekonomicke aktívneho obyvateľstva podľa pohlavia a regiónu. Najvyšší počet fyzických osôb (podnikateľov) – mužov na 1000 ekonomicke aktívnych obyvateľov (EAO) v roku 2013 bol v Žilinskom kraji (223,6), Bratislavskom kraji (216,5) a Prešovskom kraji (190,0). Naopak najnižší počet bol zaznamenaný v Košickom kraji (127,5), Banskobystrickom kraji (156,5). Najvyšší počet podnikajúcich **fyzických osôb – podnikateliiek na 1000 ekonomicke aktívnych žien bol v roku 2013 dosiahnutý v Bratislavskom kraji** (126,9) a s výrazným odstupom v Žilinskom kraji (95,5). Naopak najnižšie počty boli zaznamenané v Prešovskom kraji (76,2), v Košickom (78,2) a v Trnavskom kraji (83,5). Najvyššia disproporcía medzi podnikaním mužov a žien v jednotlivých krajoch SR podľa porovnania na počet EAO je zaznamenaná v Prešovskom kraji (2,5 násobne viac mužov ako žien na počet EAO) a v Žilinskom kraji (2,3 násobne viac mužov ako žien na počet EAO).

Graf č.6

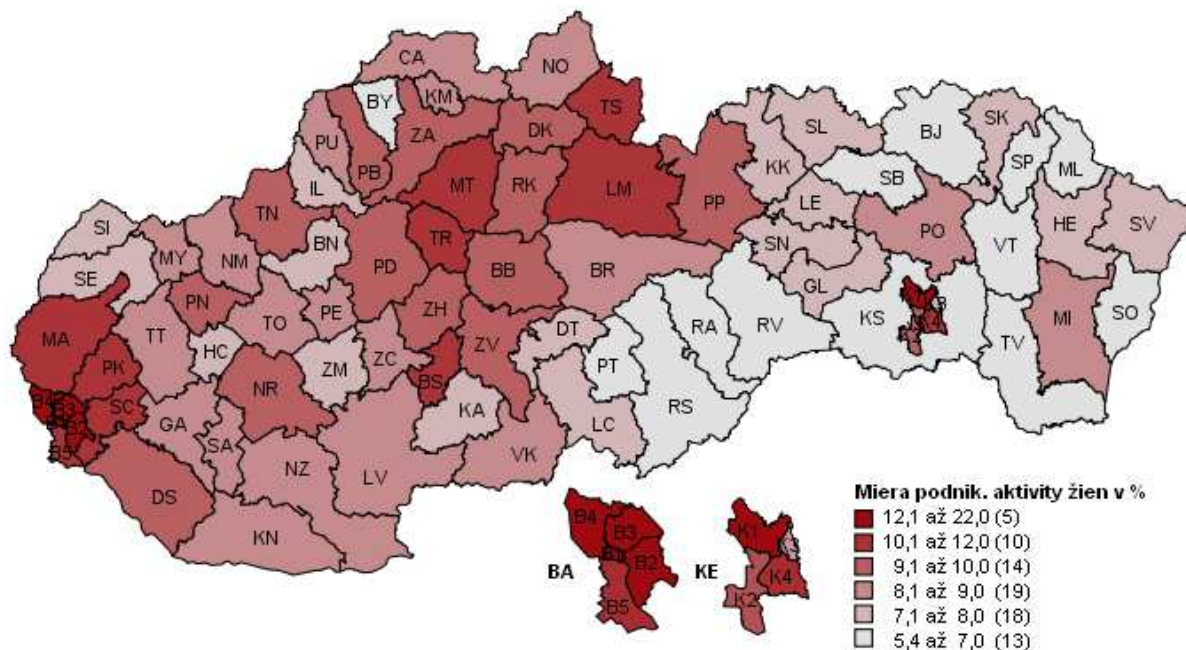
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľiek³ v roku 2013 spracovaná na úrovni okresov je znázornená v mape č. 1. **Najvyššia miera podnikateľskej aktivity v rámci FO – podnikateľiek bola v roku 2013 dosiahnutá v okresoch Bratislava I (22,0 %), Bratislava III (14,8 %), Bratislava II (13,3 %), Košice I (12,8 %) a Bratislava IV (12,2 %).**

Naopak najnižšia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľiek bola zaznamenaná v okresoch Sabinov (5,4 %), Poltár (5,4 %), Revúca (5,7 %) a Stropkov (5,9 %).

Mapa č. 1

Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2013

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov ŠÚ SR a ÚPSVaR SR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel žien FO-podnikateľiek a žien - ekonomicky aktívnych obyvateľov v %.

V tabuľke č. 1 je prezentované hodnotenie závislosti medzi mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi, ktoré sú dostupné na úrovni okresov SR (miera nezamestnanosti žien v okresoch SR, priemerná mzda žien v okresoch SR, priemerný vek žien v okresoch SR, podiel žien žijúcich v mestách v okresoch SR a podiel obyvateľov s VŠ vzdelaním v okresoch SR). Na hodnotenie závislosti bol použitý Pearsonov korelačný koeficient, ktorý meria silu štatistickej závislosti medzi dvoma kvantitatívnymi premennými. Kladná závislosť znamená, že vysoké hodnoty jednej premennej odpovedajú vysokým hodnotám druhej premennej. Záporná závislosť je dosiahnutá, keď nízke hodnoty jednej premennej odpovedajú vysokým hodnotám druhej premennej.

Koeficient korelácie môže nadobúdať hodnoty od -1 po +1. Čím sa hodnoty koeficientu korelácie približujú k hodnotám +1 a -1, tým je väčšia miera závislosti medzi kvantitatívnymi ukazovateľmi a naopak, čím sa viac blíži k nule, tým je väčšia nezávislosť medzi dvojicami hodnôt. Hodnoty koeficientu vyššie ako +0,7 (resp. menej ako -0,7) vyjadrujú vyššiu mieru vzájomnej závislosti, hodnoty v intervale od +0,4 do +0,7 (resp. od -0,4 do -0,7) vyjadrujú strednú mieru závislosti a hodnoty v intervale od +0,1 do +0,4 (resp. od -0,1 do -0,4)

³ Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel žien FO-podnikateľiek a žien - ekonomicky aktívnych obyvateľov v %.

vyjadrujú nízku mieru závislosti. Ak koeficient korelácie dosahuje hodnotu 0, medzi kvantitatívnymi premennými nie je vzájomná závislosť.

Tab. č. 1.: Hodnotenie závislosti medzi mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi

Regionálne ukazovatele	Korelačný koeficient	Miera závislosti
Miera nezamestnanosti žien v okresoch SR	-0,62	stredná miera zápornej závislosti
Priemerná mzda žien v okresoch SR	0,77	vyššia miera kladnej závislosti
Priemerný vek žien v okresoch SR	0,47	stredná miera kladnej závislosti
Podiel žien žijúcich v mestách v okresoch SR	0,58	stredná miera kladnej závislosti
Podiel obyvateľov s VŠ vzdelaním v okresoch SR	0,77	vyššia miera kladnej závislosti

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

Na základe prezentovaných hodnôt korelačných koeficientov v tabuľke č. 1 je možné skonštatovať nasledovné:

- **kladná miera závislosti** je dosiahnutá medzi mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov a priemernou mzdou žien v okresoch SR, priemerným vekom žien v okresoch SR, podielom žien žijúcich v mestách v okresoch SR a podielom obyvateľov s VŠ vzdelaním v okresoch SR,
- **vyššia miera kladnej závislosti je medzi** mierou podnikateľskej aktivity žien a priemernou mzdou žien v okresoch SR (0,77) a podielom obyvateľov s VŠ vzdelaním v okresoch (0,77). To znamená, čím je vyššia priemerná mzda a vyšší podiel obyvateľov s VŠ vzdelaním v okresoch SR, tým je vyššia miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov,
- **stredne vysoká miera kladnej závislosti je zaznamenaná medzi** mierou podnikateľskej aktivity žien a podielom žien žijúcich v mestách (0,58) a priemerným vekom žien v okresoch SR (0,47),
- **zápornou mierou závislosti** sa vyznačuje vzťah medzi mierou podnikateľskej aktivity žien a mierou nezamestnanosti žien v okresoch SR (-0,62). Čím je nižšia miera nezamestnanosti žien v okresoch SR, tým je vyššia podnikateľská aktivita žien v rámci FO – podnikateľov.

Z vyššie uvedených vzťahov medzi mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi vyplýva, že **vyššia miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov je charakteristická pre rozvinutejšie regióny SR, ktoré sa vyznačujú vyššou cenou práce, vyššou vzdelanostnou úrovňou, či nižšou mierou nezamestnanosti**. Uvedenú skutočnosť potvrdzujú aj výsledky GEM prieskumu, podľa ktorých sa podnikateľská aktivita žien vyznačuje nižším zastúpením vstupu do podnikania z nevyhnutnosti ako u celkového obyvateľstva SR (o 11,2 p. b. v roku 2013).

Grafické znázornenie závislosti medzi mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi je uvedené v prílohe, v grafe č. 29 až 33.

3.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa Európskej komisie tvoria ženy veľkú časť podnikateľského potenciálu v Európe, nakoľko predstavujú 52 % celkového obyvateľstva Európy, ale približne len jednu tretinu samostatne zárobkovo činných osôb alebo všetkých začínajúcich podnikateľov v EÚ.⁴

Vyššiu preferenciu k podnikaniu mužov v rámci Európskej únie potvrdzujú viaceré výsledky prieskumov skúmajúce postoje obyvateľov k podnikaniu. Podľa výsledkov prieskumu Európskej komisie „*Entrepreneurship in the EU and beyond 2013*“⁵ by 33 % žien v rámci EÚ- 27 v prípade možnosti výberu preferovalo stať sa podnikateľom, ako byť zamestnancom, čo je 5 p. b. menej ako v prípade mužov.

Podľa údajov a metodiky Eurostatu⁶ dosiahol v roku 2013 **podiel žien** na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb (podnikateľov vo veku do 74 rokov) **v Európskej únii 31,2 %**.

Slovensko sa dosiahnutým podielom žien na celkovom počte podnikateľov (27,8 %, čo predstavuje o 3,5 p. b. menej ako v celej EÚ) dlhodobo zaraďuje **medzi krajiny s najnižšou podnikateľskou aktivitou žien**. Za Slovenskom sa umiestnili iba tri krajiny EÚ, a to Švédsko (27,6 %), Írsko (20,4 %) a Malta (16,6 %). V súvislosti s medziročným poklesom podielu žien na Slovensku (o 0,4 p. b.) sa pozícia Slovenska zhoršila o jednu priečku. Uvedený vývoj je v kontraste s nárastom podielu žien v kategórii fyzických osôb – podnikateľov, ktorý bol dokumentovaný v predchádzajúcich častiach kapitoly. Jedným z možných vysvetlení poklesu podielu žien podľa údajov Eurostatu môže byť medziročne nižšie zastúpenie žien pôsobiacich ako spoločníčky firiem v porovnaní s rokom 2012.

Na prvých priečkach krajín s najvyšším podielom žien na celkovom počte podnikateľov sa umiestnili krajiny ako Lotyšsko (41,3 %), Litva (39,5 %) a Luxembursko (38,7 %). V rámci krajín V4 bol najvyšší podiel žien na celkovom počte podnikateľov v roku 2013 zaznamenaný v Poľsku (33,0 %, čo je o 5,3 p. b. viac ako v SR). V Maďarsku podiel žien predstavoval 32,8 % (čo je o 5,0 p. b. viac ako v SR) a v Českej republike 30,6 % (čo je o 2,9 p. b. viac ako v SR).

⁴ **Zdroj:** Európska komisia 2013: Akčný plán pre podnikanie 2020

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:EN:PDF>

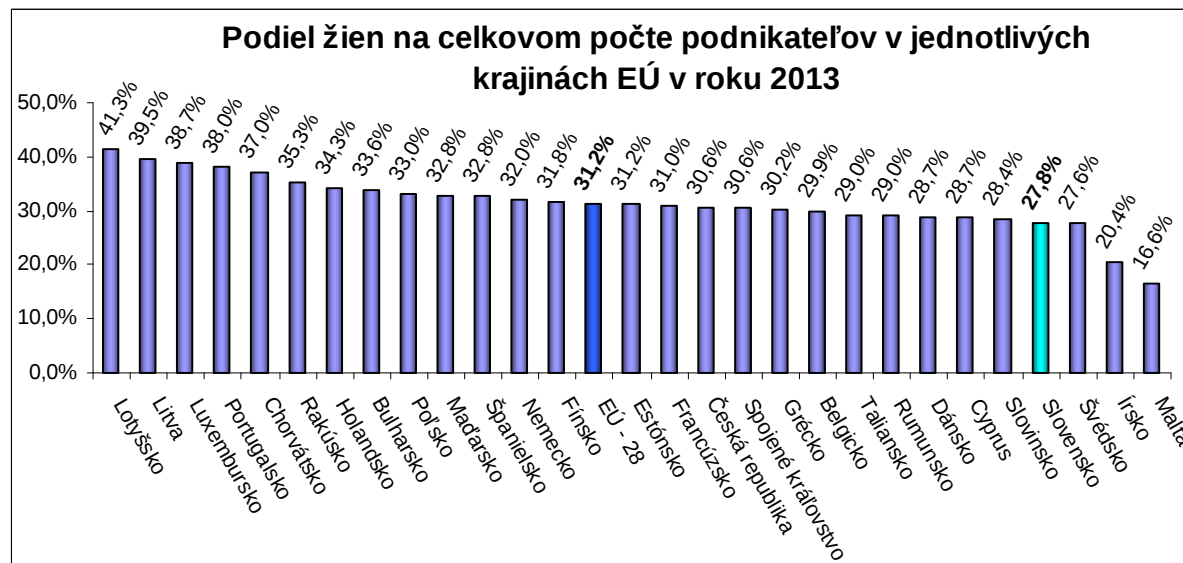
⁵ **Zdroj:** Európska komisia 2013: *Entrepreneurship in the EU and beyond* (Flash Eurobarometer 354)

http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_354_en.pdf

⁶ **Zdroj:** Eurostat, the European Union Labour Force Survey

Metodická poznámka: Zber predmetných údajov sa na Slovensku uskutočňuje prostredníctvom Výberového zisťovania pracovných síl. Za podnikateľov sú považovaní spoločníci firmy, živnostníci, samostatne hospodáriaci roľníci a osoby podnikajúce ako slobodné povolania. Ak má podnikateľ viac firiem je v uvedenej štatistike uvedený len raz. Základ na zisťovanie tvorí stratifikovaný výber bytov, ktorý rovnomerne pokrýva celé územie Slovenskej republiky. Do vzorky je zaradených 10 250 bytov, čo predstavuje 0,6 % z celkového počtu trvalo obývaných bytov v SR. Predmetom zisťovania sú všetky osoby vo veku od 15 rokov žijúce v domácnostiach vybraných bytov bez ohľadu na to, či majú v byte trvalý, prechodný alebo nehlásený pobyt, okrem inštitucionálneho obyvateľstva. Všetky zistené údaje sa prepočítavajú na aktuálne údaje o obyvateľstve SR prevzaté zo štatistického zisťovania o pohybe obyvateľstva.

Graf č.7

Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

Dôvody nereálnosti/neuskutočniteľnosti podnikania žien

Podľa výsledkov prieskumu „*Entrepreneurship in the EU and beyond 2013*“ **uviedli ženy zapojené do prieskumu v rámci EÚ – 27 nedostatok finančných zdrojov za začiatok a rozvoj podnikania za najzávažnejší dôvod, pre ktorý nehodnotia svoje plány začať podnikat' v nasledujúcich 5 rokoch ako reálne a uskutočniteľné.** Druhým najčastejšie uvádzaným dôvodom nereálnosti začať podnikat' bolo zo strany žien v rámci EÚ – 27 uvádzaná nevhodná ekonomická klíma pre začiatok podnikania (11 %). Medzi ďalšie dôvody nereálnosti začať podnikat' boli zo strany žien uvádzané nedostatočné predpoklady pre podnikanie, problematické zosúladenie podnikania s rodinným životom, nedostatok podnikateľských nápadov (zhodne po 8 %), obava z následkov neúspešného podnikania (4 %), a vysoké administratívne zaťaženie (3 %).

Ženy zapojené do prieskumu v rámci EÚ – 27 uvádzali častejšie ako muži dôvody nereálnosti začať podnikat' problematické zosúladenie podnikania s rodinným životom (o 4 p. b. viac ako muži), nedostatok finančných zdrojov (o 2 p. b. viac ako muži) a nedostatok podnikateľských nápadov (o 2 p. b. viac ako muži).

3.2 Vybrané postoje žien k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

Informácie o inkluzivite žien v podnikaní poskytujú aj výsledky prieskumu **GEM - Global Entrepreneurship Monitor**, do ktorého sa Slovensko zapojilo po prvýkrát v roku 2011. Hlavnými cieľmi výskumu GEM je odmerať rozdiely v úrovni podnikateľských aktivít medzi krajinami, odhaliť faktory, ktoré odlišujú národné úrovne podnikateľskej aktivity a identifikovať politiky, ktoré môžu zlepšiť národnú úroveň podnikateľskej aktivity. Úlohu hlavného koordinátora vo výskume GEM zastáva Fakulta managementu UK v Bratislave a hlavným partnerom je Slovak Business Agency.

V roku 2013 takmer polovica (49, 1 %) žien zapojených do prieskumu GEM považovala podnikanie za vhodnú voľbu kariéry. Pri porovnaní s predchádzajúcimi výsledkami výskumu je zrejmé, že dochádza ku každoročnému poklesu podielu žien, ktoré vnímajú podnikanie ako vhodnú kariérnu voľbu.

Sebavedomie podnikateľských schopností žien sa v roku 2013 mierne zvýšilo (o 2,0 p. b.). Viac ako 40 % žien si podľa výsledkov prieskumu myslí, že disponuje vhodnými zručnosťami a vedomosťami pre začatie podnikateľskej činnosti. Napriek medziročnému nárastu je sebavedomie podnikateľských schopností žien o 10,7 p. b. nižšie ako u celkového obyvateľstva SR.

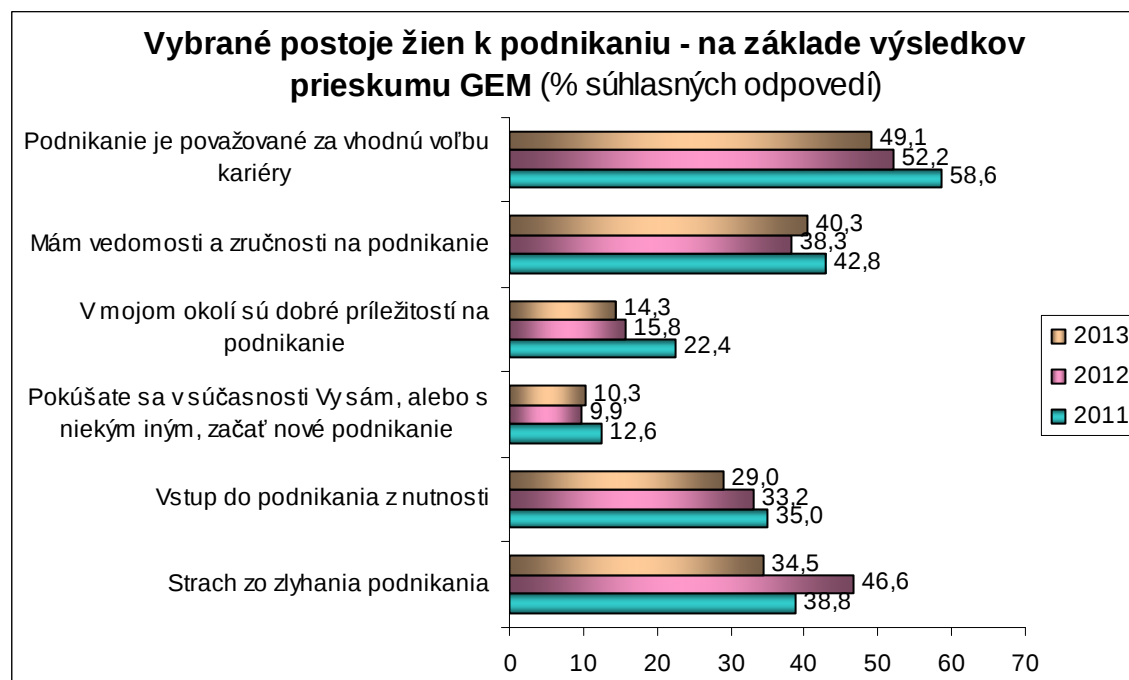
Iba 14,3 % žien na Slovensku vníma vhodné príležitosti na podnikanie vo svojom okolí. Vnímanie vhodných príležitostí žien na podnikanie sa vyznačuje negatívnym vývojom, oproti roku 2011 pokleslo o 8,1 p. b.

Percento žien, ktoré sa pokúšajú sami alebo s niekým iným začať nové podnikanie mierne vzrástlo na 10,3 %. Oproti celkovej populácii je však nižšie o 3,1 p. b.

Vstup žien do podnikania z nutnosti sa každoročne znižuje. V roku 2013 dosiahol podiel žien, ktoré nemali inú možnosť zamestnať 29,0 %. Oproti celkovému obyvateľstvu sa ženy vyznačujú nižším zastúpením vstupe do podnikania z nevyhnutnosti (o 11,2 p. b.).

Strach zo zlyhania podnikania žien sa opätovne medziročne znížil (obdobne ako u celkového obyvateľstva) na úroveň 34,5 %. V porovnaní s celkovým obyvateľstvom dosahuje mierne vyššiu úroveň (o 1,5 p. b.)

Graf č.8

Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

4. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

V roku 2013 bolo najviac fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (27,2 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 40 až 49-ročných (26,9 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (23,4 %). V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 13,2 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 9,3 % podnikateľov. Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov prezentujúca obraz o vekovom zložení podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem je uvedená v tabuľke č.2.

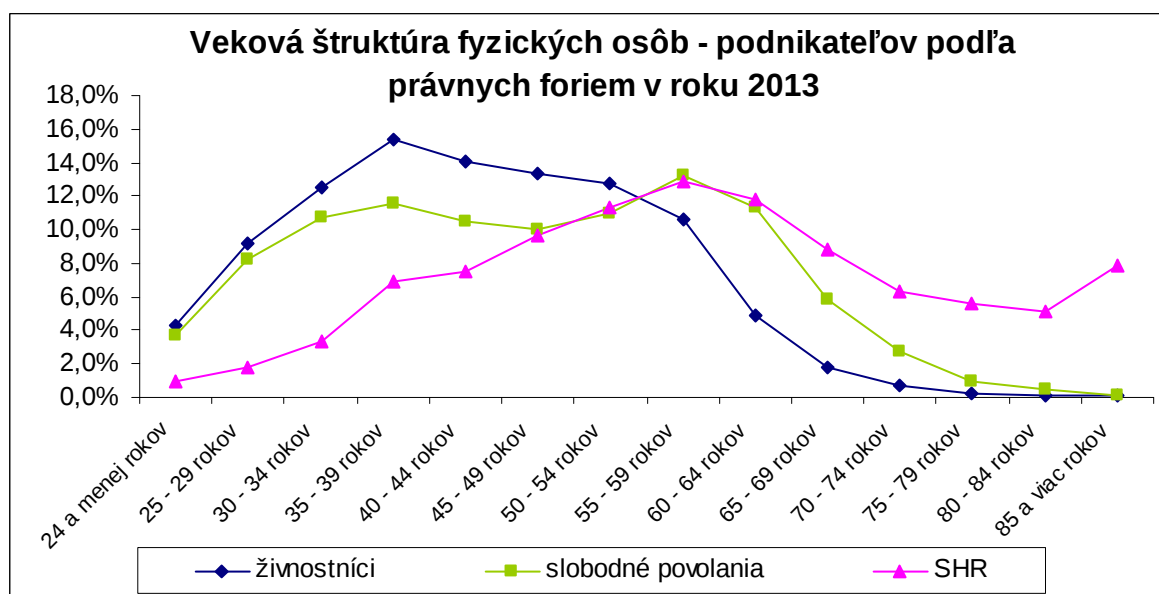
Tab. č. 2: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2013

Vek/právna forma	spolu - FO podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
Vek menej ako 30	13,2%	13,5%	2,8%	11,8%
Vek 30-39	27,2%	27,9%	10,3%	22,2%
Vek 40-49	26,9%	27,5%	17,1%	20,5%
Vek 50-59	23,4%	23,4%	24,2%	24,2%
Vek 60-69	7,6%	6,7%	20,6%	17,1%
Vek 70-79	1,3%	0,9%	12,0%	3,7%
Vek 80 a viac	0,5%	0,2%	12,9%	0,5%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné u súkromne hospodáriacich roľníkov (SHR) a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (podiel 50 a viac ročných tvoril 69,7 % v prípade SHR a 45,5 % u slobodných povolani). U živnostníkov dosiahol podiel tejto skupiny podnikateľov 31,2 %. Naopak zastúpenie menej ako 30 ročných bolo najvýznamnejšie u živnostníkov (13,5 %). V rámci SHR dosiahli podiel len 2,8 % a v slobodných povolaniach 11,8 %. Podľa údajov prezentovaných v nižšie uvedenom grafe dochádza v prípade súkromne hospodáriacich roľníkov k vyššiemu zastúpeniu vekovej kategórie 85 a viac rokov, čo môže súvisieť aj s nedostatočnou aktualizáciou údajov týkajúcich sa uvedenej právnej formy v Registri organizácií ŠÚ SR.

Graf č.9

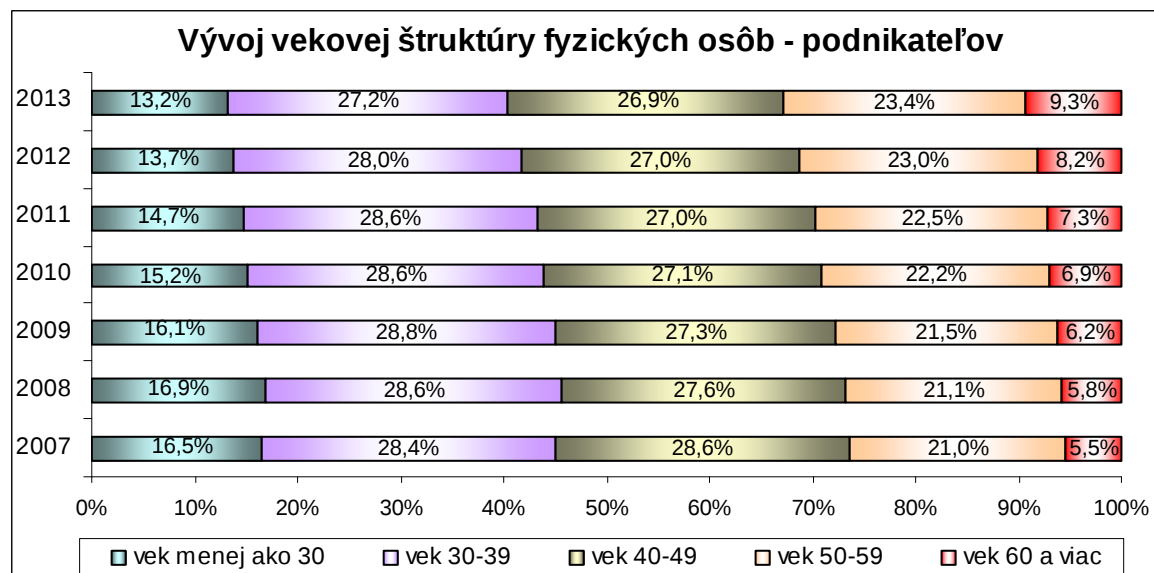
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska sa veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vyznačuje klesajúcim zastúpením podnikateľov v mladších vekových kategóriách a rastúcim zastúpením podnikateľov vo vyšších vekových skupinách.

V tejto súvislosti je však potrebné poznamenať, že vývoj vekovej štruktúry podnikateľov súvisí s demografickým vývojom na Slovensku. Z dlhodobého hľadiska vykazuje zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov, ako aj 60 a viac ročných vysokú mieru závislosti voči zastúpeniu uvedených vekových skupín v rámci celkového ekonomického obyvateľstva.

Pearsonov korelačný koeficient hodnotiaci závislosť medzi zastúpením daných kategórií v rámci fyzických osôb – podnikateľov a v rámci ekonomicky aktívnych obyvateľov v období 2007 až 2013 dosiahol hodnoty blízke 1 (0,92, resp. 0,98), čo predstavuje vysokú mieru závislosti.

Graf č.10

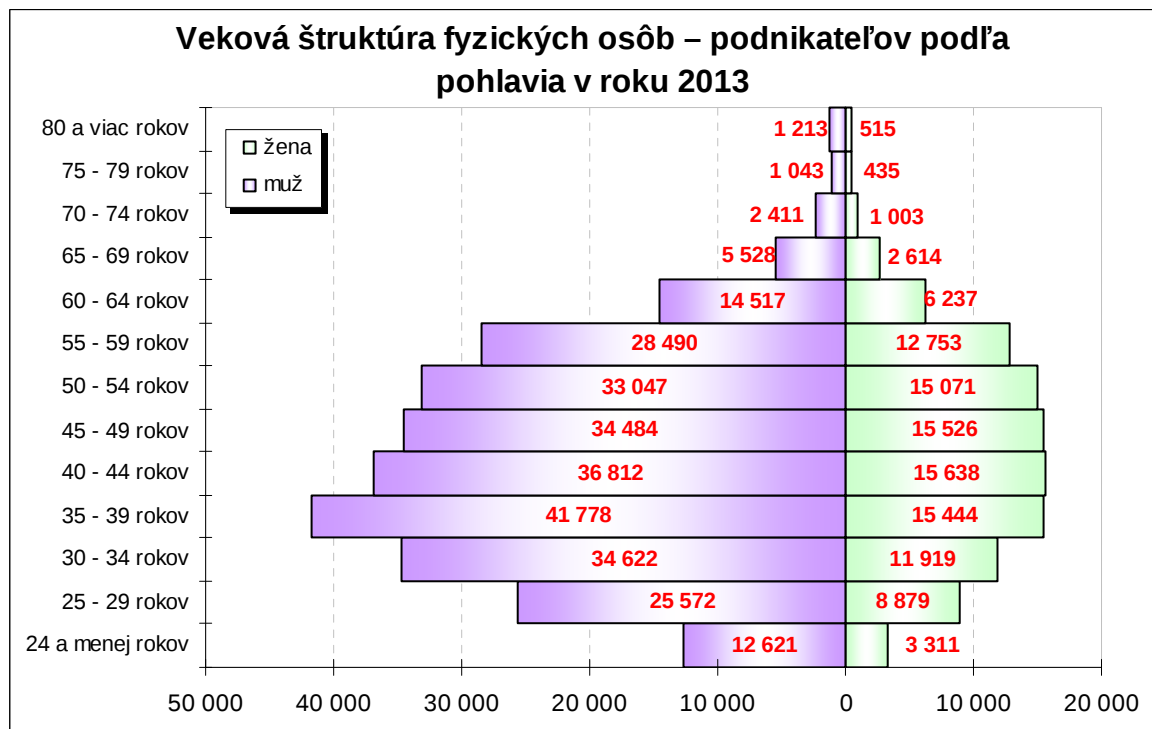

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia, uvedená v grafe č. 11, znázorňuje výraznejšiu koncentráciu mužov v mladších vekových kategóriách 39 a menej ročných a naopak výraznejšiu koncentráciu žien v kategóriách 40 a viacročných.

Pomerne výrazné zastúpenie vekovej kategórie 50 a viacročných aktívnych fyzických osôb – podnikateľov (32,8 %) si bude vyžadovať primeranú pozornosť z dôvodu blížiaceho sa dosiahnutia dôchodkového veku týchto podnikateľov.

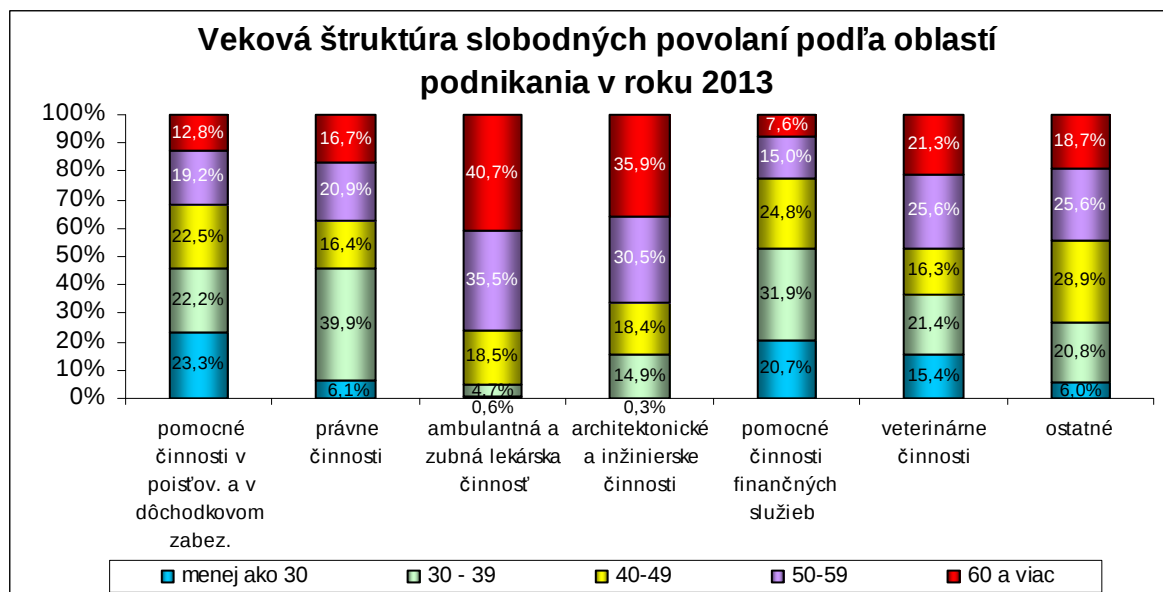
Graf č.11

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V prípade slobodných povolání je veková štruktúra diferencovaná v závislosti od oblasti podnikania (graf č.12). Osoby podnikajúce v oblasti architektonických a inžinierskych činností a ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti sa vyznačujú minimálnym zastúpením kategórie menej ako 30-ročných (0,3 %, resp. 0,6 %) a výraznejším zastúpením 60 a viac ročných (35,9 %, resp. 40,7 %). V oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti je viac ako tri štvrtiny osôb (76,2 %) vo veku 50 a viac rokov.

Graf č.12

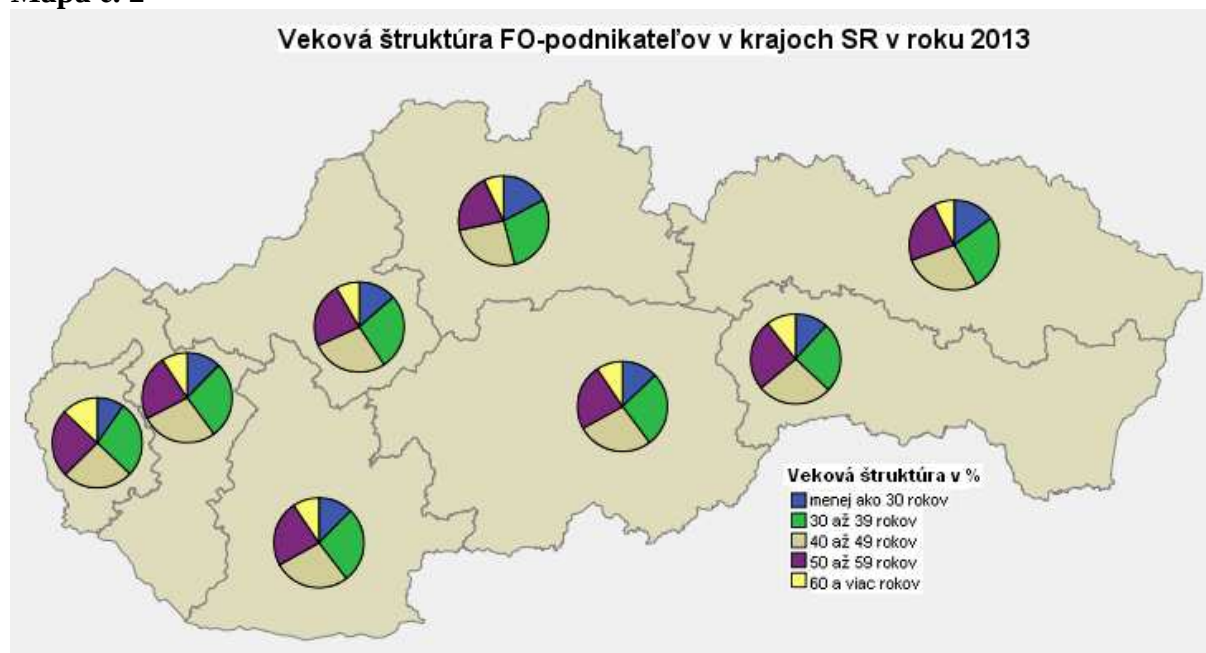

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra FO – podnikateľov v krajoch SR je znázornená v mape č. 2. Najvyšším zastúpením FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj (17,3 %), Prešovský kraj (15,0 %) a Trenčiansky kraj (13,5 %).

Naopak najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v Bratislavskom kraji (13,0 %), Košickom kraji (10,6 %), Nitrianskom a Banskobystrickom kraji (zhodne po 9,4 %).

Mapa č. 2

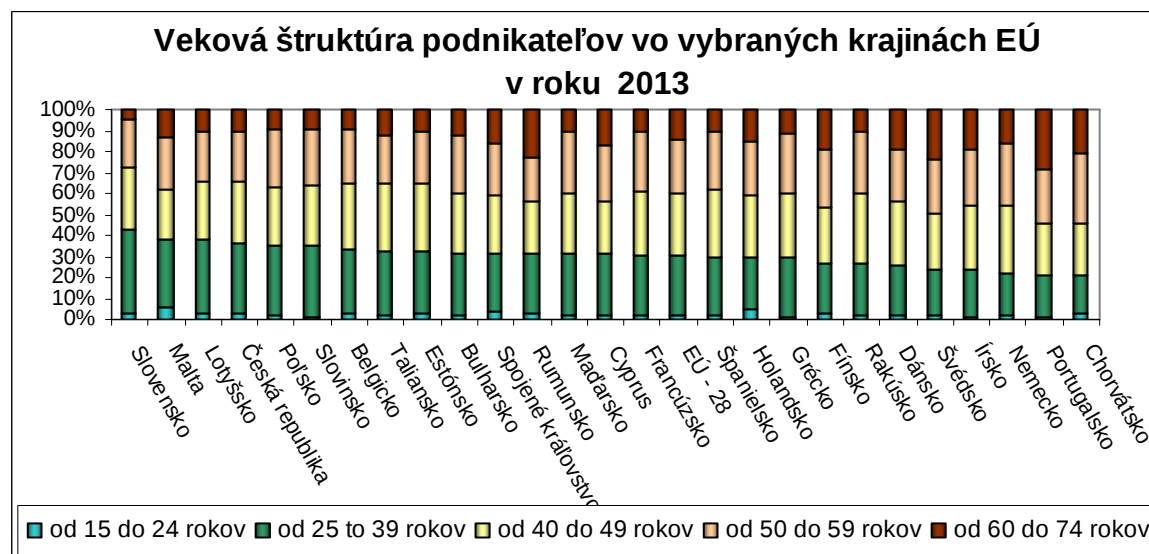
Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

4.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa údajov Eurostatu, ktorých zber a spracovanie sa uskutočnilo v zmysle metodiky pre „The European Union Labour Force Survey“, bolo v roku 2013 na Slovensku z celkového počtu obyvateľov vykonávajúcich podnikateľskú aktivitu 3,3 % (o 0,9 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 24 rokov, 39,9 % (o 12,2 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 25 do 39 rokov, 29,1 % (o 0,6 p. b. menej ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 23,0 % (o 3,2 p. b. menej ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 4,7 % (o 9,4 p. b. menej ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 60 do 74 rokov.

V rámci porovnania vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s vybranými krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje najvyšším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii od 25 do 39 rokov a piatym najvyšším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii od 15 do 24 rokov. Naopak vo vekovej kategórii nad 50 rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín, čo svedčí o veľmi nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska.

Graf č.13

Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

5. Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

V roku 2013 bolo z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov 13,2 % vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov. V medziročnom porovnaní poklesol podiel mladých podnikateľov o 0,5 p. b.

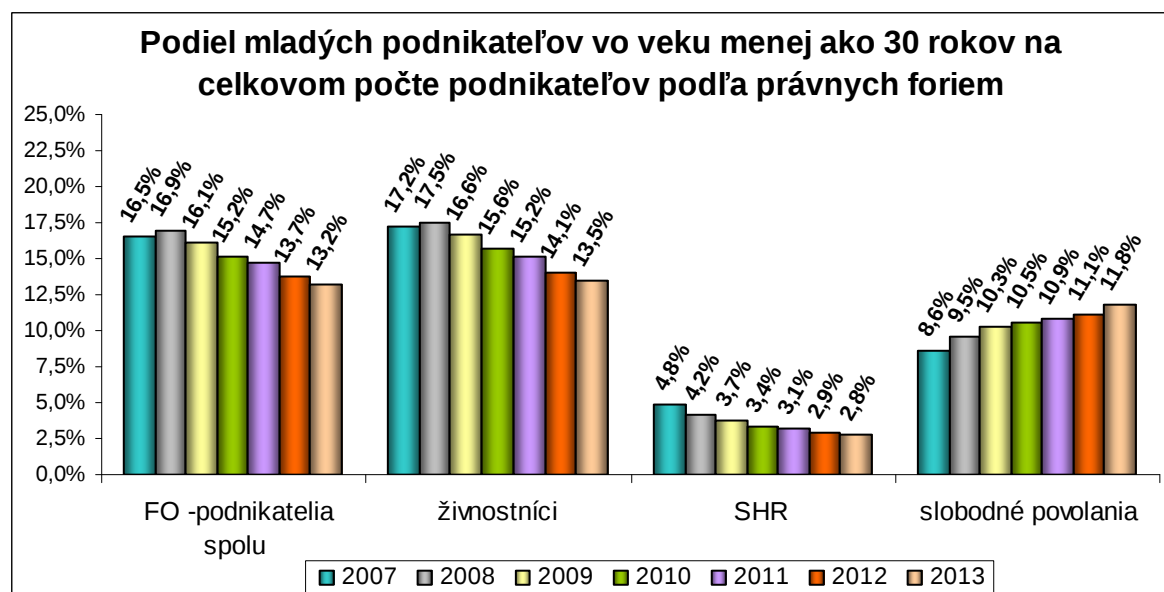
V rámci jednotlivých právnych foriem dosiahol najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov v kategórii živnostníkov (13,5 %). Podstatne nižšie zastúpenie tejto vekovej kategórie bolo zaznamenané v slobodných povolaniach (11,8 %). V rámci kategórie samostatne hospodáriacich roľníkov dosiahol zastúpenie mladých vo veku menej ako 30 rokov len 2,8 %, čo svedčí o veľmi nízkom záujme mladých ľudí o túto formu a oblasť podnikania.

Postavenie mladých podnikateľov na celkovom počte podnikateľov v dlhšom časovom horizonte nevykazuje známky pozitívneho vývoja.

Ako vyplýva z nižšie uvedeného grafu, podiel mladých podnikateľov zaznamenal od roku 2007 pokles o 3,3 p. b. Znižovanie podielu mladých podnikateľov z dlhodobého hľadiska súvisí aj s nepriaznivým demografickým vývojom na Slovensku. Podiel obyvateľstva Slovenska vo veku od 18 do menej ako 30 rokov na celkovom počte obyvateľov sa znižuje každoročne.

Z dlhodobého hľadiska má zastúpenie mladých podnikateľov klesajúci charakter v kategórii živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkoch. Rastúca tendencia podnikateľskej aktivity mladých je naopak zreteľná v prípade slobodných povolání. Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov podľa jednotlivých právnych foriem od roku 2007 je znázornené v grafe č. 14.

Graf č.14

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V rámci rodového rozdelenia tvoria muži 75,8 % podiel z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ženy predstavujú 24,2 % podiel, čo je o 4,8 p. b. menej ako u fyzických osôb – podnikateľov spolu.

Plnenie rodičovských povinností zo strany žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov sa prirodzene odráža na nižšej miere podnikania žien v tomto veku. V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (57,5 %). 22,4 % mali ženy zastúpenie v rámci kategórie živnostníkov a 16,5 % v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov.

Tab. č. 3: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy

Rod/právna forma	spolu FO – podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
muž	75,8%	77,6%	83,5%	42,5%
žena	24,2%	22,4%	16,5%	57,5%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých odvetví je uvedená v tabuľke č. 4 a v grafe č. 15. Z pohľadu jednotlivých odvetví **najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podniká v stavebníctve** (29,9 %, čo je o 7,3 p. b. viac ako u živnostníkov spolu), **v obchode** (19,3 %, čo je o 6,9 p. b. menej ako u živnostníkov spolu), **v priemysle** (15,5 %) **a v obchodných službách** (12,5 %, čo je o 1,7 p. b. menej ako u živnostníkov spolu). Naopak najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov pôsobí v oblasti ubytovania a stravovania (2,6 %), v doprave a informačných a komunikačných činnostiach (8,5 %), v ostatných službách (7,0 %) a v pôdohospodárstve (4,7 %).

Tab. č. 4: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
pôdohospodárstvo	3,7%	4,7%	12,5%	8,8%
priemysel	15,9%	15,5%	13,8%	7,8%
stavebníctvo	22,6%	29,9%	1,9%	1,8%
obchod	26,2%	19,3%	39,3%	38,2%
ubytovanie a stravovanie	3,8%	2,6%	40,1%	37,5%
doprava, informácie	6,8%	8,5%	13,4%	11,9%
obchodné služby	14,2%	12,5%	50,0%	47,6%
ostatné služby	6,7%	7,0%	62,8%	70,5%
Spolu	100,0%	100,0%	27,1%	24,2 %

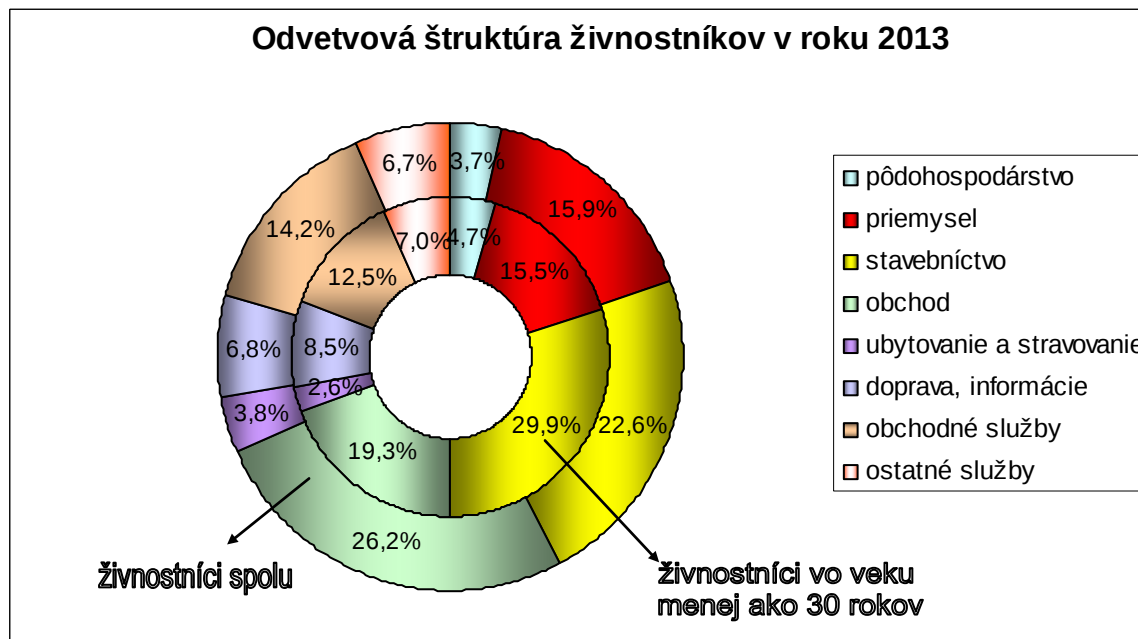
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v odvetví ostatných služieb (70,5 %). V obchodných službách dosahujú 47,6 %, v ubytovaní a stravovaní 37,5 % a v obchode 38,2 %. Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov majú ženy v stavebníctve (1,8 %), v priemysle (7,8 %) a v pôdohospodárstve (8,8 %).

Na základe prezentovaných hodnôt v tabuľke č. 4 môžeme skonštatovať nasledovné:

- pre živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: stavebníctvo, doprava a informácie, pôdohospodárstvo a ostatné služby,
- zastúpenie žien vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie iba v odvetví ostatných služieb.

Graf č.15

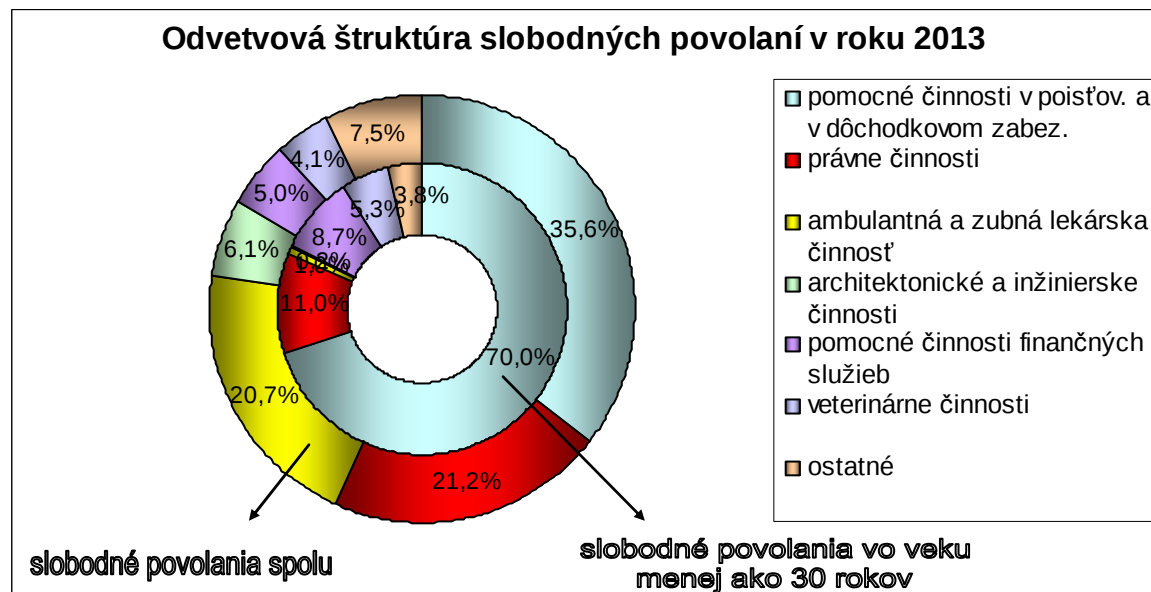

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

70 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (zastúpenie žien bolo 57,7 %), 11,0 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti právnych činností (zastúpenie žien bolo 52,5 %) a 8,7 % (zastúpenie žien bolo 67,9 %) pôsobilo v oblasti pomocných činností finančných služieb a 5,3 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo v oblasti veterinárnych činností (zastúpenie žien bolo 67,2 %).

V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolání spolu, pôsobia osoby mladšie ako 30 rokov vo väčšej miere v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení a v oblasti pomocných činností finančných služieb a naopak, najmenej atraktívnou oblasťou pre túto skupinu mladých podnikateľov je oblasť architektonických a inžinierskych činností a ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti.

Graf č.16

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 5. **Najviac živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov pôsobilo na konci roka 2013 v Žilinskom kraji (20,1 %).** Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v intervale od 8,9 % v Košickom kraji, do 16,7 % v Prešovskom kraji. Najvyššie zastúpenie mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v Bratislavskom kraji (33,1 %), v Košickom kraji (25,8 %), v Banskobystrickom kraji a v Trnavskom kraji (zhodne po 25,6 %).

Tab. č. 5: Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku menej ako 30 rokov
Bratislava	15,2%	11,2%	34,0%	33,1%
Trnava	10,6%	9,7%	26,6%	25,6%
Trenčín	11,1%	11,2%	26,5%	23,6%
Nitra	12,4%	11,6%	26,8%	23,4%
Žilina	15,3%	20,1%	22,5%	15,6%
Banská Bystrica	10,7%	10,4%	29,5%	25,6%
Prešov	14,6%	16,7%	21,5%	16,4%
Košice	10,1%	8,9%	31,0%	25,8%
Spolu	100,0%	100,0%	27,1%	22,4%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 6.

Tab. č. 6: Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov

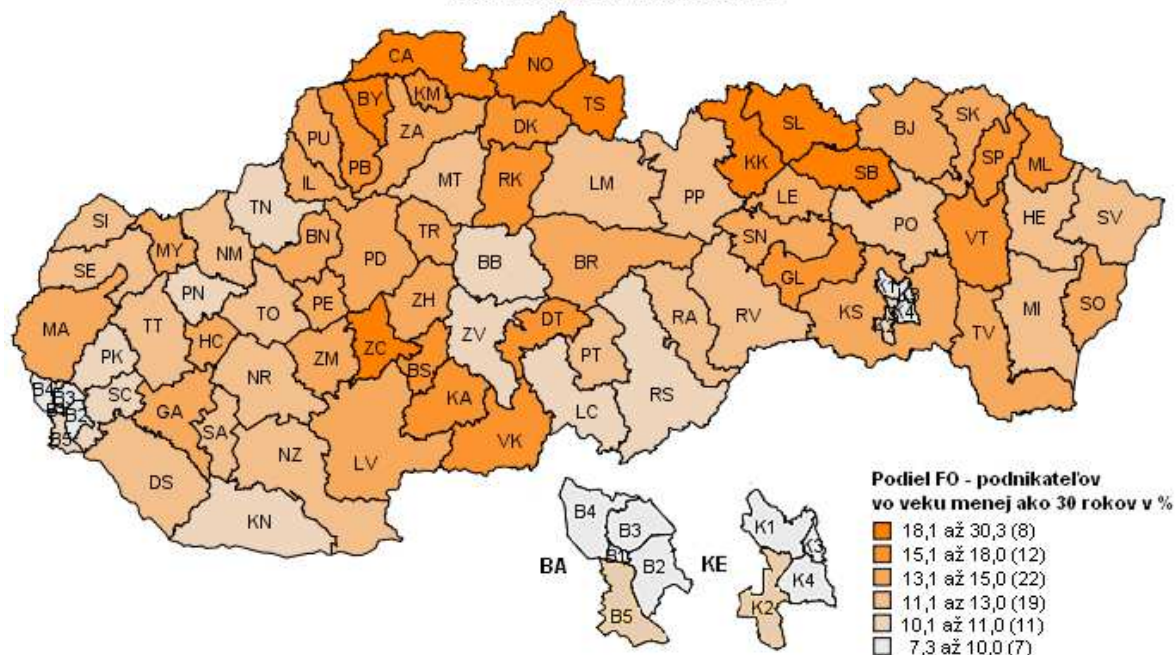
Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku menej ako 30 rokov
Bratislava	20,0%	13,8%	47,7%	52,4%
Trnava	8,9%	10,5%	56,7%	63,2%
Trenčín	9,3%	9,3%	59,5%	66,7%
Nitra	12,3%	14,5%	59,4%	56,8%
Žilina	10,3%	10,1%	57,8%	66,8%
Banská Bystrica	12,3%	14,8%	56,7%	53,8%
Prešov	12,5%	12,0%	53,5%	52,6%
Košice	14,4%	15,0%	54,7%	54,2%
Spolu	100,0%	100,0%	54,9%	57,5%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v jednotlivých okresoch SR v roku 2013 je znázornený v mape č.3. **Najvýraznejším zastúpením podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačujú okresy severného Slovenska, ako je Námestovo (30,0 %), Tvrdošín (22,7 %), Stará Ľubovňa (21,3 %), Sabinov (20,5 %), Bytča (19,3 %), a Kežmarok (18,9 %).** Najmenšie zastúpenie mladých podnikateľov (podiel od 7,3 % do 9,3 %) je v okresoch v rámci miest Bratislava a Košice.

Mapa č. 3

Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2013

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Hodnotenie závislosti medzi podielom mladých podnikateľov – fyzických osôb a vybranými štatistickými ukazovateľmi, ktoré sú dostupné na úrovni okresov SR je uvedené v tabuľke č. 7.

Tab. č. 7: Hodnotenie závislosti medzi podielom mladých podnikateľov (FO) a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR (2013)

Regionálne ukazovatele	Korelačný koeficient	Miera závislosti
Miera nezamestnanosti v okresoch SR	0,35	nízka miera kladnej závislosti
Priemerná mzda v okresoch SR	-0,48	stredná miera zápornej závislosti
Priemerný vek obyvateľov v okresoch SR	-0,63	stredná miera zápornej závislosti
Podiel obyvateľov žijúcich v mestách v okresoch SR	-0,59	stredná miera zápornej závislosti
Podiel obyvateľov s VŠ vzdelaním v okresoch SR	-0,54	stredná miera zápornej závislosti

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

Na základe prezentovaných hodnôt korelačných koeficientov v tabuľke č. 7 je možné skonštatovať nasledovné:

- **kladná miera závislosti**, avšak na nízkej úrovni je dosiahnutá medzi podielom mladých podnikateľov (FO) a mierou nezamestnanosti v okresoch SR (0,35),
- **zápornou mierou závislosti** sa vyznačuje vzťah medzi podielom mladých podnikateľov (FO) a priemerným vekom obyvateľov v okresoch SR (-0,63), podielom obyvateľov žijúcich v mestách (-0,59) podielom obyvateľov s VŠ vzdelaním (-0,54) a priemernou mzdou (-0,48). Čím je nižší priemerný vek, podiel obyvateľov žijúcich v mestách, či podiel obyvateľov s VŠ vzdelaním, tým je vyššia podnikateľská aktivita mladých.

Z vyššie uvedených vzťahov medzi podielom mladých podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi vyplýva, že **vyššia podnikateľská aktivita mladých je charakteristická pre regióny, ktoré sa vyznačujú nižším priemerným vekom obyvateľov, čo je prirodzené, ale aj pre regióny vidieckeho charakteru s nižšou vzdelanostnou úrovňou a nízkou cenou práce.**

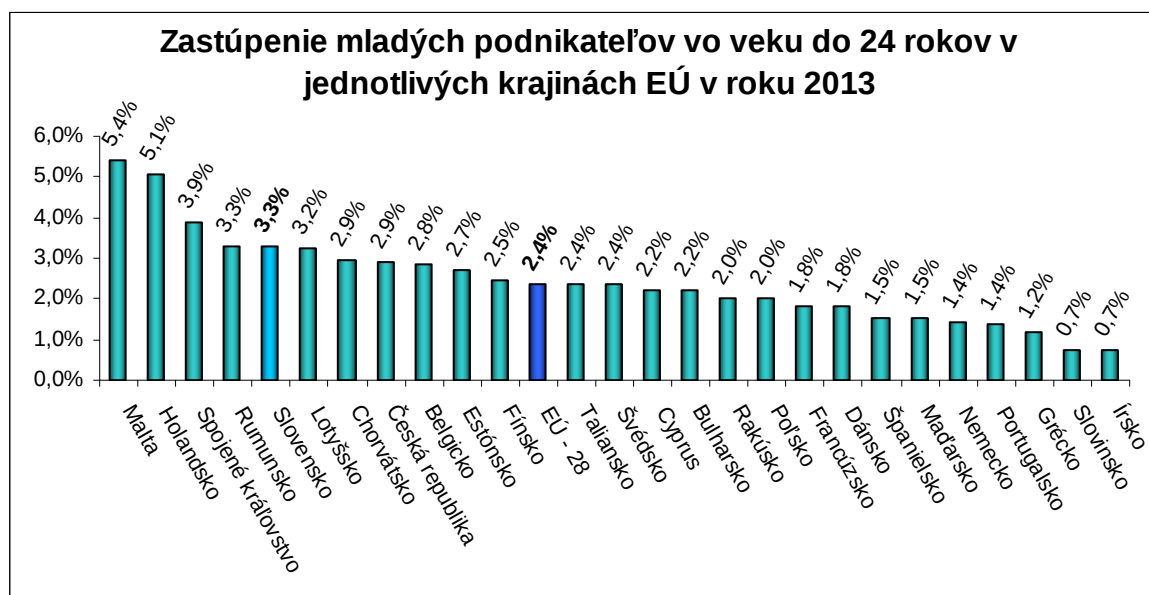
Grafické znázornenie závislosti medzi podielom mladých podnikateľov – fyzických osôb a vybranými štatistickými ukazovateľmi je uvedené v prílohe, v grafe č. 34 až 38.

5.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Slovensko sa podľa údajov a metodiky Eurostatu zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov. V roku 2013 dosiahol podiel týchto podnikateľov na Slovensku 3,3 %, čo je o viac ako tretinu vyšší podiel ako v rámci EÚ-28 (2,4 %). Najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov bolo zaznamenané v Malte (5,4 %).

Z jednotlivých krajín V4 sa nadpriemerným zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov vyznačuje aj Česká republika, v rámci ktorej dosiahol uvedený podiel 2,9 %. V Poľsku dosiahol podiel mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov 2,0 % a v Maďarsku 1,5 %.

Graf č.17

Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

5.2 Vybrané postoje mladých obyvateľov k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

Podľa výsledkov prieskumu GEM takmer polovica (49,6 %) mladých obyvateľov vo veku menej ako 30 rokov považuje podnikanie za vhodnú kariérnu voľbu. **Oproti predchádzajúcim rokom však dochádza ku každoročnému poklesu mladých, ktorí považujú podnikanie za vhodnú voľbu kariéry** (oproti roku 2011 poklesli o 10,6 p. b.).

Každý druhý (50,5 %) mladý obyvateľ zapojený v prieskume si myslí, že disponuje vhodnými zručnosťami a vedomosťami pre začatie podnikateľskej činnosti. **Sebavedomie podnikateľských schopností mladých sa vyznačuje negatívnym vývojom** (oproti roku 2011 pokleslo o 3,5 p. b.).

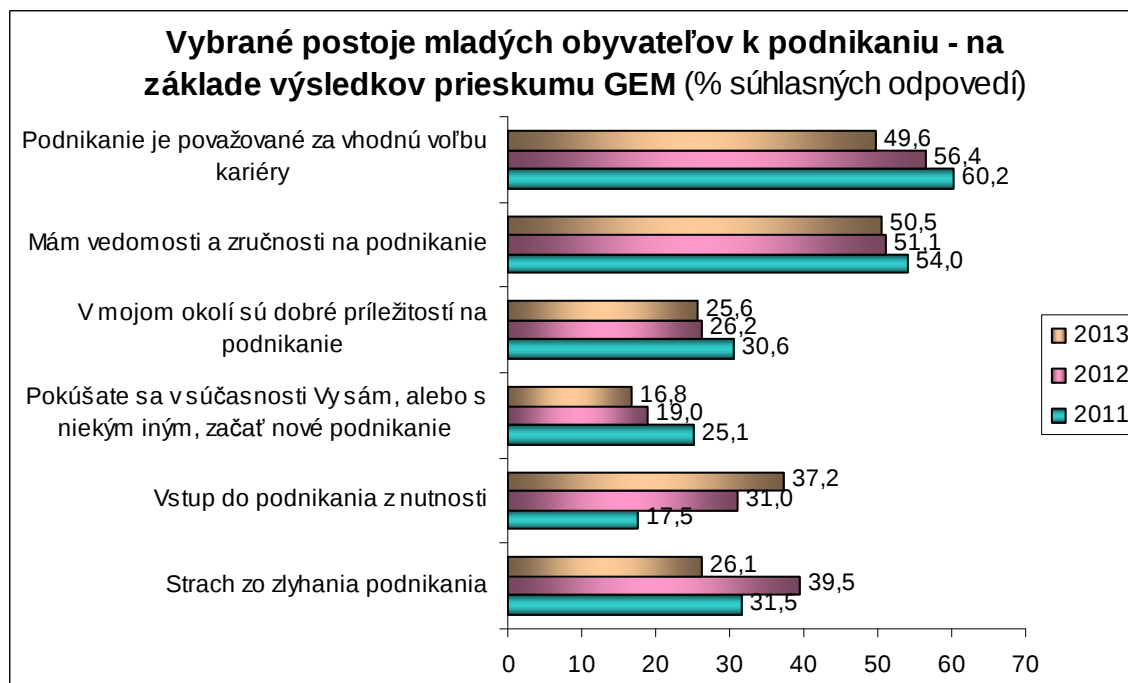
Viac ako štvrtina (25,6 %) mladých na Slovensku **vníma vhodné príležitosti na podnikanie vo svojom okolí**. Vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie v kategórií mladých obyvateľov sa každoročne znižuje.

Počiatočná podnikateľská aktivita mladých má klesajúci charakter. Oproti roku 2011 sa percento mladých, ktorí sa sami alebo s niekým iným pokúšajú začať podnikateľskú činnosť znížilo o jednu tretinu na 16,8 %.

V kategórii mladých obyvateľov výrazne rastie zastúpenie tých, ktorí začali podnikat' pretože nemali inú možnosť ako sa zamestnať (z 17,5 % v roku 2011 na 37,2 % v roku 2013).

Strach zo zlyhania podnikania v kategórii mladých obyvateľov naopak medziročne poklesol (z 39,5 % v roku 2012 na 26,1 %).

Graf č.18

Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

6. Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

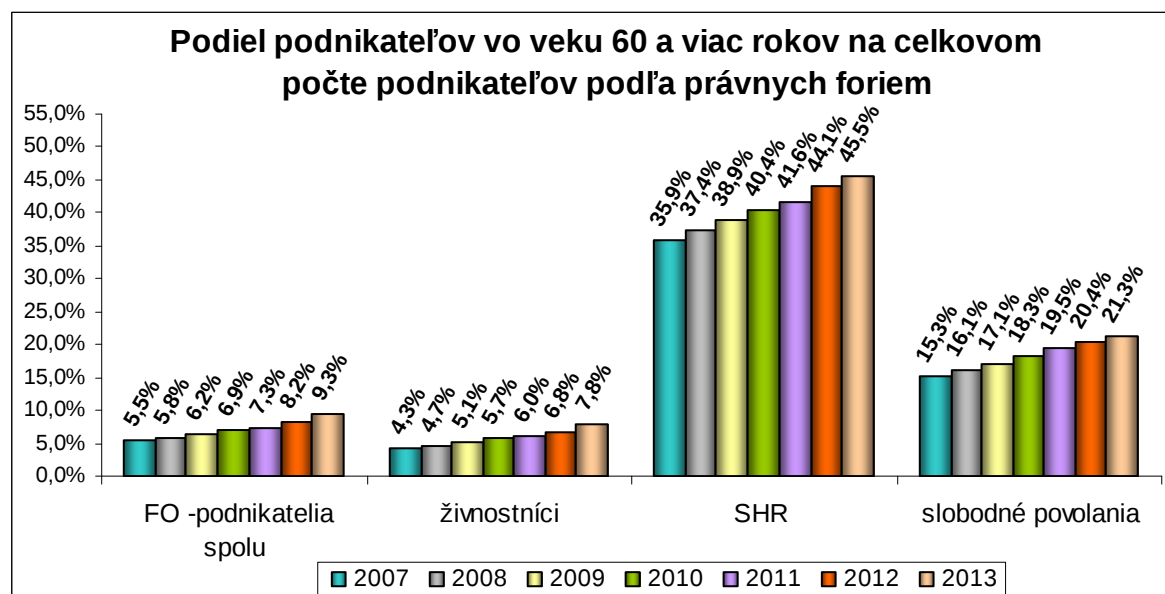
Demografický vývoj obyvateľstva Slovenska sa vyznačuje postupným starnutím obyvateľstva, ktoré sa prejavuje početným, ako aj relatívnym nárastom populácie vyšších vekových skupín obyvateľstva. V súvislosti s uvedeným vývojom sa stále viac dostáva do popredia otázka využitia ekonomického potenciálu seniorov.

Seniorov označuje za cenný zdroj podnikania aj Európska komisia v „Akčnom pláne pre podnikanie 2020“. Zapájanie seniorov do zakladania podnikov a do podpory nových a existujúcich podnikateľov môže maximalizovať skúsenosti a know-how, ktorými títo ľudia disponujú a ktoré by mohli zostať nevyužívané. Podnikatelia na dôchodku vďaka svojim skúsenostiam môžu jednoduchšie založiť a viesť podnik ako v prípade neskúseného zakladateľa.⁷

V roku 2013 pokračoval trend nárastu podielu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. V medziročnom porovnaní sa ich podiel zvýšil o 1,1 p. b. na 9,3 %. Podľa údajov prezentovaných v grafe č. 19 sa zastúpenie tejto kategórie zvyšuje každoročne od roku 2007.

Nárast podielu uvedenej kategórie podnikateľov je zreteľný v rámci všetkých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov. Najvyššie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bolo zaznamenané v kategórii SHR (45,5 %). U osôb podnikajúcich formou slobodných povolání bol každý piaty podnikateľ (21,3 %) vo veku 60 a viac rokov a u živnostníkov dosiahlo zastúpenie tejto vekovej skupiny 7,8 %.

Graf č.19

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

⁷ Zdroj: Európska komisia 2013: Akčný plán pre podnikanie 2020

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:EN:PDF>

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bolo 69,6 % mužov a 30,4 % žien (čo je o 1,7 p. b. viac ako u fyzických osôb – podnikateľov spolu). V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (46,9 %). 29,2 % podiel mali ženy v rámci kategórie samostatne hospodáriacich roľníkov a 27,8 % u živnostníkov.

Tab. č. 8: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy

Rod/právna forma	spolu FO – podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
muž	69,6%	72,2%	70,8%	53,1%
žena	30,4%	27,8%	29,2%	46,9%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov je uvedená v tabuľke č. 9 a v grafe č. 20. Z pohľadu jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podniká v obchode (29,1 %, čo je o 2,9 p. b. ako u živnostníkov spolu), obchodných službách (20,8 %, čo je o 6,6 p. b. viac ako u živnostníkov spolu) a v priemysle (14,8 %). Naopak najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov pôsobí v oblasti pôdohospodárstva (2,4 %), ubytovania a stravovania (5,4 %) a dopravy a informačných a komunikačných činnostiach (6,2 %).

Tab. č. 9: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov
pôdohospodárstvo	3,7%	2,4%	12,5%	13,5%
priemysel	15,9%	14,8%	13,8%	16,9%
stavebníctvo	22,6%	13,9%	1,9%	1,9%
obchod	26,2%	29,1%	39,3%	38,3%
ubytovanie a stravovanie	3,8%	5,4%	40,1%	40,7%
doprava, informácie	6,8%	6,2%	13,4%	11,6%
obchodné služby	14,2%	20,8%	50,0%	34,8%
ostatné služby	6,7%	7,3%	62,8%	46,2%
Spolu	100,0%	100,0%	27,1%	27,8%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

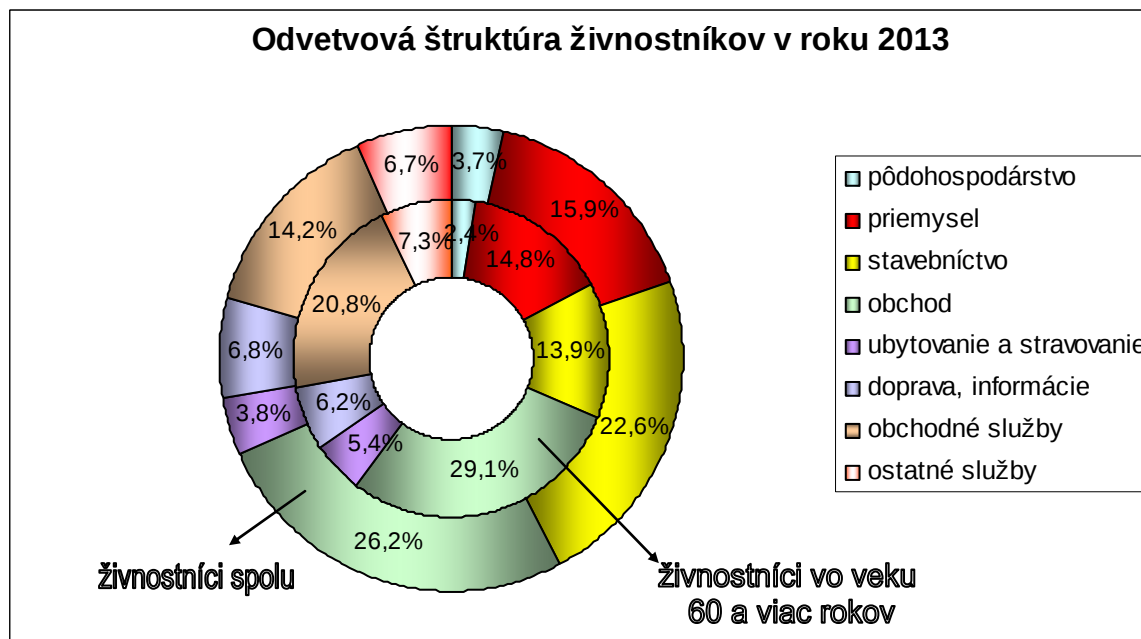
Najväčšie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v odvetví ostatných služieb (46,2 %), v ubytovaní a stravovaní (40,7 %) a v obchode (38,3 %). Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii 60 a viac rokov majú ženy v stavebníctve (1,9 %), v doprave a informačných a komunikačných činnostiach (11,6 %) a v pôdohospodárstve (13,5 %).

Na základe prezentovaných hodnôt v tabuľke č. 9 je možné skonštatovať nasledovné:

- pre živnostníkov vo veku 60 a viac rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: obchodné služby, obchod, ubytovanie a stravovania a ostatné služby,

- zastúpenie žien vo veku 60 a viac rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie v pôdohospodárstve, v priemysle a v ubytovaní a stravovaní.

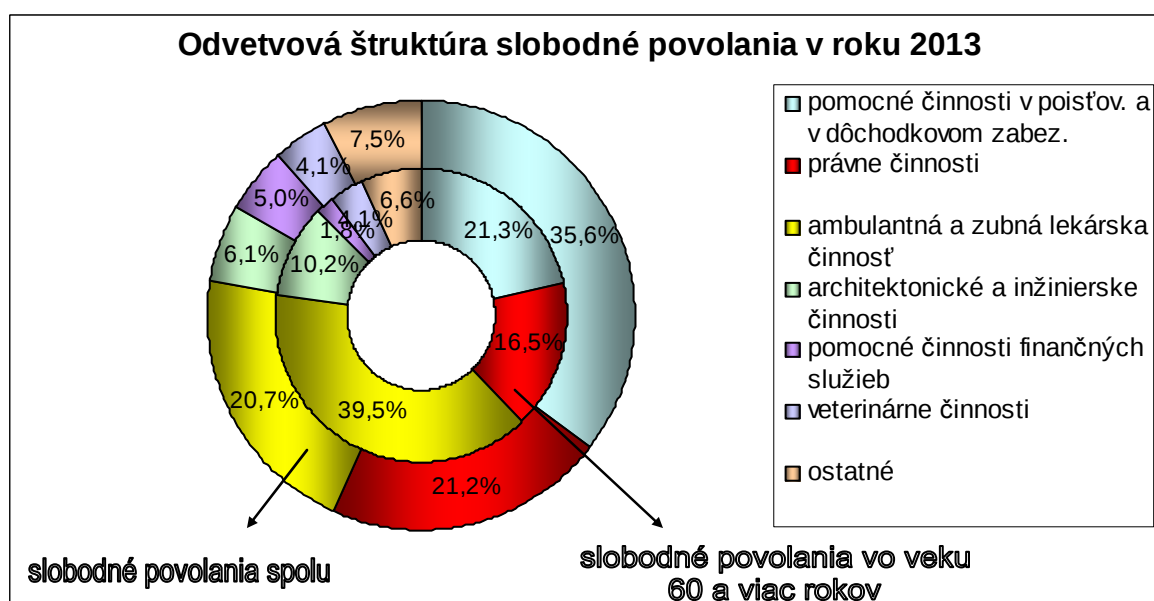
Graf č.20

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

39,5 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku 60 a viac rokov pôsobilo v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, (zastúpenie žien bolo 58,0 %), každý piaty (21,3 %) podnikateľ vo veku 60 a viac rokov pôsobil v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (zastúpenie žien bolo 60,8 %) a 16,5 % podnikateľov vo veku 60 a viac rokov pôsobilo v oblasti právnych činností (zastúpenie žien bolo 31,4 %). V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolaní spolu, pôsobia osoby vo veku 60 a viac rokov vo väčšej miere v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti a v oblasti architektonických a inžinierskych činností.

Graf č.21

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 10. **Takmer každý štvrtý živnostník vo veku 60 a viac rokov pôsobil v Bratislavskom kraji (23,2 %).** Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku 60 a viac rokov v intervale od 10,1 % v Banskobystrickom kraji do 11,9 % v Nitrianskom kraji.

Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v Bratislavskom kraji, v Banskobystrickom kraji (zhodne po 30,0 %), v Košickom kraji (29,4 %) a v Žilinskom kraji (27,5 %).

Tab. č. 10: Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov	živnostníci spolu	živnostníci vo veku 60 a viac rokov
Bratislava	15,2%	23,2%	34,0%	30,0%
Trnava	10,6%	10,5%	26,6%	26,3%
Trenčín	11,1%	10,5%	26,5%	26,7%
Nitra	12,4%	11,9%	26,8%	27,2%
Žilina	15,3%	11,2%	22,5%	27,5%
Banská Bystrica	10,7%	10,1%	29,5%	30,0%
Prešov	14,6%	11,0%	21,5%	23,0%
Košice	10,1%	11,5%	31,0%	29,4%
Spolu	100,0%	100,0%	27,1%	27,8%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 11.

Tab. č. 11: Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien v jednotlivých regiónoch – slobodné povolania spolu a slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov

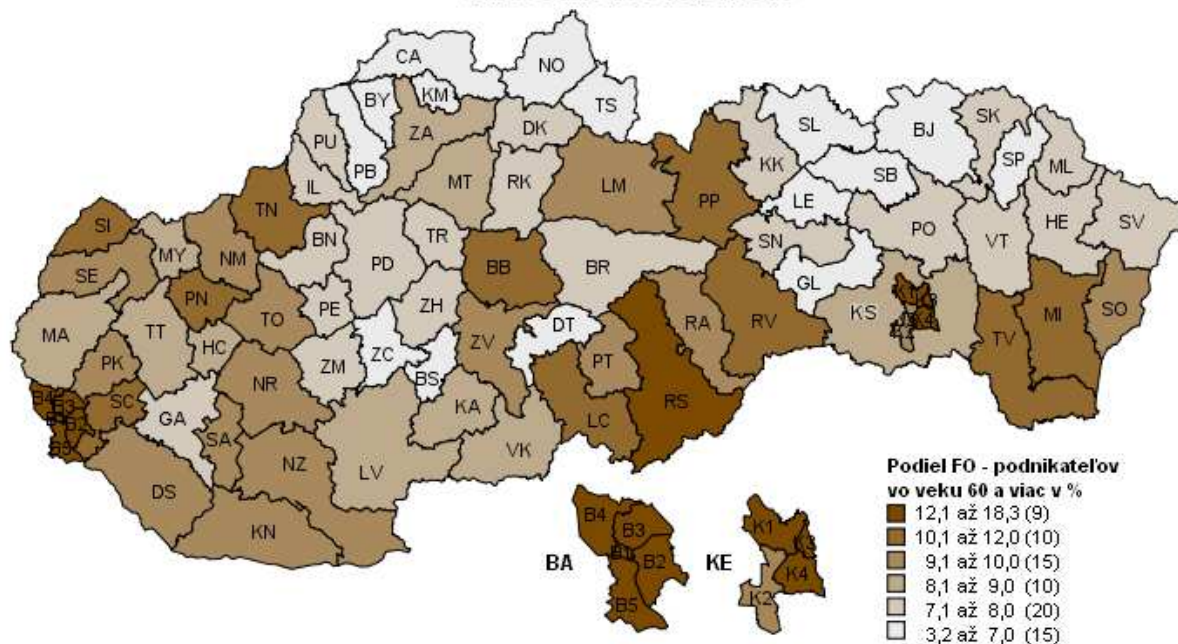
Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov	slobodné povolania spolu	slobodné povolania vo veku 60 a viac rokov
Bratislava	20,0%	20,6%	47,7%	43,7%
Trnava	8,9%	8,8%	56,7%	48,4%
Trenčín	9,3%	10,1%	59,5%	51,3%
Nitra	12,3%	12,2%	59,4%	50,0%
Žilina	10,3%	10,5%	57,8%	50,6%
Banská Bystrica	12,3%	11,7%	56,7%	46,1%
Prešov	12,5%	13,2%	53,5%	44,2%
Košice	14,4%	12,8%	54,7%	44,8%
Spolu	100,0%	100,0%	54,9%	46,9%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých okresoch SR v roku 2013 je znázornené v mape č.4. **Najvyšší podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v okresoch v rámci hlavného mesta Bratislava** (od 13,1 % v BA V po 18,3 % v BA I), **okrese Košice IV** (15,1 %), **Košice III** (13,3 %) a **Rimavská Sobota** (12,7 %). Okresy severného Slovenska sa naopak vyznačujú najnižším zastúpením FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (napr.: Námestovo 3,2 %, Sabinov 4,7 %, Čadca 5,2 %, Stará Ľubovňa 5,6 %).

Mapa č. 4

Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2013

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, č. 39-112-1788/2013, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Hodnotenie závislosti medzi podielom podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a vybranými štatistickými ukazovateľmi, ktoré sú dostupné na úrovni okresov SR je uvedené v tabuľke č. 12.

Tab. č. 12.: Hodnotenie závislosti medzi podielom podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR (2013)

Regionálne ukazovatele	Korelačný koeficient	Miera závislosti
Miera nezamestnanosti v okresoch SR	-0,32	nízka miera zápornej závislosti
Priemerná mzda v okresoch SR	0,60	stredná miera kladnej závislosti
Priemerný vek obyvateľov v okresoch SR	0,50	stredná miera kladnej závislosti
Podiel obyvateľov žijúcich v mestách v okresoch SR	0,63	stredná miera kladnej závislosti
Podiel obyvateľov s VŠ vzdelaním v okresoch SR	0,68	stredná miera kladnej závislosti

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

Na základe prezentovaných hodnôt korelačných koeficientov je možné skonštatovať nasledovné:

- **kladná miera závislosti** na stredne vysokej úrovni je dosahovaná medzi podielom podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a podielom obyvateľov s VŠ vzdelaním (0,68), podielom obyvateľov žijúcich v mestách (0,63), priemernou mzdou (0,60) a priemerným vekom obyvateľov v okresoch SR (0,50).
- **zápornou mierou závislosti** na nízkej úrovni sa vyznačuje vzťah medzi podielom podnikateľov vo veku 60 a viac rokov a mierou nezamestnanosti žien v okresoch SR (-0,32).

Grafické znázornenie závislosti medzi podielom podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a vybranými štatistickými ukazovateľmi je uvedené v prílohe, v grafe č. 39 až 43. V uvedených grafoch sa na rozdiel od predchádzajúcich grafických znázornení závislostí vyskytujú reziduálne odchýlky (hodnoty s najvyššou vzdialenosťou od priamky) vo väčšej miere, čo znižuje vypovedaciu schopnosť uvedeného hodnotenia.

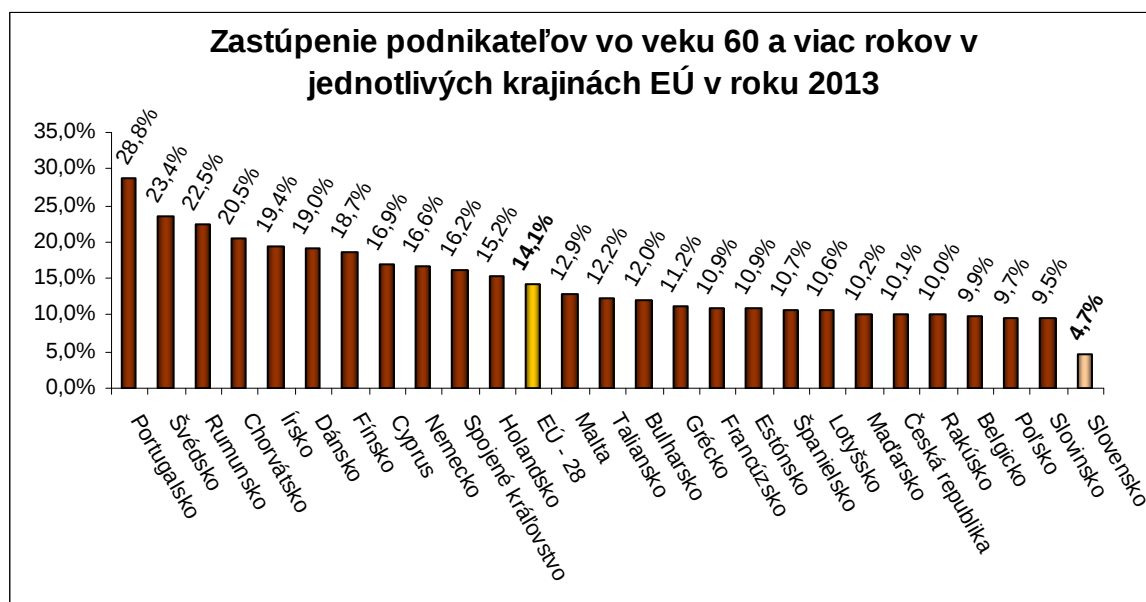
6.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa metodiky a údajov Eurostatu **dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (4,7 %)**⁸. Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v rámci krajín EÚ – 28 (14,1 %) je viac ako trojnásobne vyššie ako na Slovensku.

Nízke zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je charakteristickou črtou vekovej štruktúry podnikateľov aj v ostatných krajinách V4. V Poľsku je uvedený podiel podnikateľov 9,7 %, Českej republike 10,1 % a v Maďarsku 10,2 %.

Krajiny s najvyšším zastúpením podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sú Portugalsko (28,8 %), Švédsko (23,4 %) a Rumunsko (22,5 %).

Graf č.22

Zdroj: Eurostat, the European Union Labour Force Survey, spracované SBA

⁸ Rozdielna úroveň zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na Slovensku podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR a Eurostatu je vo významnej miere spôsobená metodologickými odlišnosťami spracovania týchto údajov.

6.2 Vybrané postoje starších obyvateľov (60 +) k podnikaniu (na základe výsledkov prieskumu GEM)

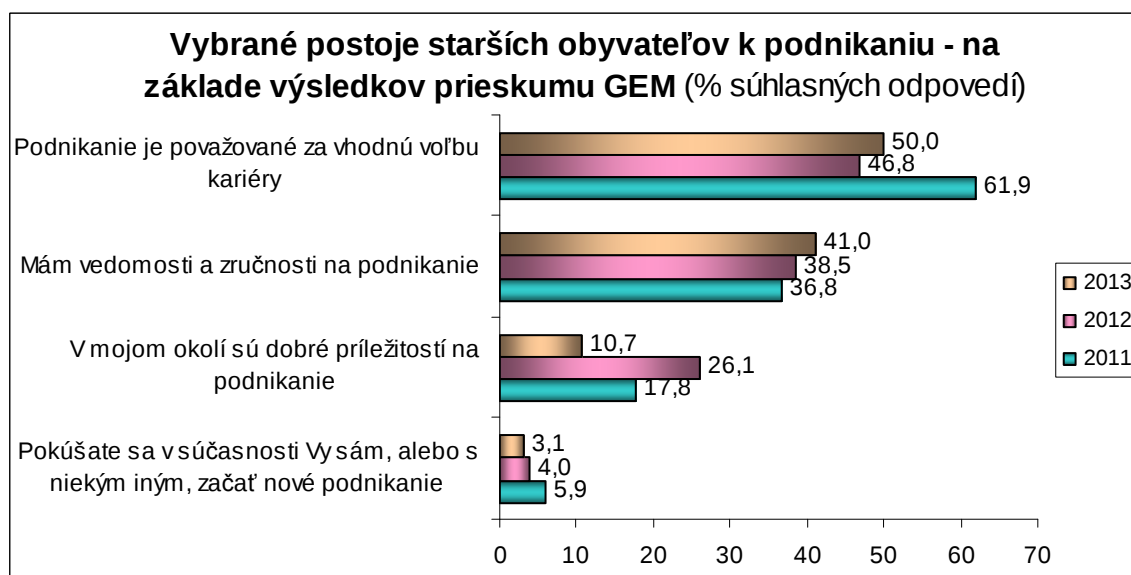
Podľa výsledkov prieskumu GEM **polovica obyvateľov vo veku 60 a viac rokov považuje podnikanie za vhodnú voľbu kariéry**. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie uvedenej skupiny podnikateľov zvýšilo o 3,2 p. b.

41 % obyvateľov vo veku 60 a viac rokov si myslí, že disponuje vhodnými zručnosťami a vedomosťami pre začatie podnikateľskej činnosti. **Sebavedomie podnikateľských schopností starších obyvateľov má rastúcu tendenciu**, ale proti celkovému obyvateľstvu dosahuje nižšie hodnoty (o 10,0 p. b. v roku 2013).

Vnímanie vhodných podnikateľských príležitostí vo svojom okolí sa medziročne výraznejšie znížilo (o 15,4 p. b.).

Počiatočná podnikateľská aktivita obyvateľov vo veku 60 a viac rokov má klesajúci charakter. V roku 2013 sa znížila o takmer polovicu v porovnaní s hodnotou v roku 2011 (z 5,9 % na 3,1 %).

Graf č.23

Zdroj: SBA, spracované na základe výsledkov GEM prieskumu

7. Štruktúra začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2013

V tejto časti materiálu je prezentovaná analýza rodovej a vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roku 2013.

7.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov

V roku 2013 podľa údajov Registra organizácií ŠÚ SR **začalo podnikateľskú činnosť 36 844 fyzických osôb – podnikateľov, pričom 69,7 % bolo mužov a 30,3 % žien.** V medziročnom porovnaní sa znížil podiel žien v kategórii začínajúcich podnikateľov o 1,0 p. b. 60,4 % podiel dosahovali ženy, začínajúce podnikateľky v roku 2013, u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. U začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov mali zastúpenie 28,1 % a u živnostníkov 28,9 %. Pri porovnaní zastúpenia žien u začínajúcich podnikateľov, v porovnaní s celkovou skupinou podnikateľov, môžeme pozorovať výraznejšie zastúpenie žien v rámci všetkých právnych foriem (v kategórii živnostníkov o 1,6 p. b., v samostatne hospodáriacich roľníkov o 3,7 p. b. a v slobodných povolaniach o 5,5 p. b.).

Tab. č. 13: Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roka 2013

Rod/právna forma	spolu FO – podnikatelia	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania
muž	69,7%	71,1%	71,9%	39,6%
žena	30,3%	28,9%	28,1%	60,4%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov v roku 2013 podľa jednotlivých odvetví je prezentovaná v tabuľke č. 14. **Najviac preferovanými odvetviami pre začiatok podnikania živnostníkov v roku 2013 bolo odvetvie stavebníctva (28,0 %, čo je o 5,4 p. b. viac ako u živnostníkov spolu), obchod (18,8 %, čo je o 7,4 p. b. menej ako u živnostníkov spolu), priemysel (15,3 %) a obchodné služby (15,1 %).** Naopak najmenej novo začínajúcich živnostníkov začalo v roku 2013 podnikat' v oblasti ubytovania a stravovania (2,5 %), pôdohospodárstva (5,6 %), ostatných služieb (6,6 %) a v doprave a informačných a komunikačných činnostiach (8,1 %).

Tab. č. 14: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2013

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2013	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2013
pôdohospodárstvo	3,7%	5,6%	12,5%	25,9%
priemysel	15,9%	15,3%	13,8%	14,1%
stavebníctvo	22,6%	28,0%	1,9%	2,7%
obchod	26,2%	18,8%	39,3%	48,0%
ubytovanie a stravovanie	3,8%	2,5%	40,1%	49,3%
doprava, informácie	6,8%	8,1%	13,4%	14,3%
obchodné služby	14,2%	15,1%	50,0%	56,6%
ostatné služby	6,7%	6,6%	62,8%	68,8%
Spolu	100,0%	100,0%	27,1%	28,9%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyšší podiel dosahujú novo začínajúce ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (68,8 %), obchodných služieb (56,6 %), ubytovania a stravovania (49,3 %) a v obchode (48,0 %).

Naopak najmenšie zastúpenie v kategórii novo začínajúcich živnostníkov majú ženy v stavebníctve (2,7 %), v doprave a informačných a komunikačných činnostiach (14,3 %), v priemysle (14,1 %), a v pôdohospodárstve (25,9 %). V roku 2013 dosiahlo zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov v porovnaní s celkovou skupinou živnostníkov vyššie hodnoty vo všetkých odvetviach. Výrazne vyššie zastúpenie začínajúcich žien bolo zaznamenané v odvetví pôdohospodárstva (viac ako dvojnásobne, resp. o 13,4 p. b.), ubytovania a stravovania (o 9,2 p. b.), obchodu (o 8,7 p. b.) a obchodných služieb (6,6 p. b.).

Tab. č. 15: Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach – slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2013

Odvetvie	odvetvová štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2013	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2013
pomocné činnosti v poisťov. a v dôchodkovom zabez.	35,6%	44,3%	65,2%	63,8%
právne činnosti	21,2%	17,2%	43,3%	48,6%
ambulantná a zubná lekárska činnosť	20,7%	3,7%	61,8%	53,3%
architektonické a inžinierske činnosti	6,1%	1,0%	19,9%	29,4%
pomocné činnosti finančných služieb	5,0%	19,5%	78,1%	76,7%
veterinárne činnosti	4,1%	4,1%	27,2%	62,7%
ostatné	7,5%	10,2%	48,2%	39,8%
Spolu	100%	100,0%	54,9%	60,4%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najviac preferovanými oblasťami pre začínajúcich podnikateľov v slobodných povolaniach boli pomocné činnosti v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (44,3 %, čo je o 8,7 p. b. viac ako u slobodných povolaní spolu), pomocné činnosti finančných služieb (19,5 %, čo je takmer štvornásobne viac ako u slobodných povolaní spolu) a právne činnosti (17,2 %).

Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR mali ženy u osôb podnikajúcich ako slobodné povolania, ktoré začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2013 v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (63,8 %) a v pomocných činnostiach finančných služieb (76,7 %).

Pri pohľade na regionálnu štruktúru živnostníkov je zrejmé, že **najviac živnostníkov začalo v roku 2013 podnikat' v Prešovskom (16,8 %) a v Žilinskom kraji (16,0 %).** Naopak najmenej začínajúcich živnostníkov pôsobilo v roku 2013 v Trnavskom kraji (8,7 %), v Trenčianskom kraji (10,7 %) a v Bratislavskom kraji (11,3 %).

Najvyššie zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov bolo v roku 2013 v Bratislavskom kraji (42,7 %). V ostatných krajoch bolo zastúpenie žien v intervale od 20,4 % v Prešovskom kraji do 32,1 % v Banskobystrickom kraji. Regionálna štruktúra

a zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v tabuľke č. 16.

Tab. č. 16: Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien podľa krajov SR – živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2013

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2013	živnostníci spolu	začínajúci živnostníci v roku 2013
Bratislava	15,2%	11,3%	34,0%	42,7%
Trnava	10,6%	8,7%	26,6%	31,9%
Trenčín	11,1%	10,7%	26,5%	29,6%
Nitra	12,4%	13,3%	26,8%	27,5%
Žilina	15,3%	16,0%	22,5%	23,2%
Banská Bystrica	10,7%	12,2%	29,5%	32,1%
Prešov	14,6%	16,8%	21,5%	20,4%
Košice	10,1%	10,9%	31,0%	31,4%
Spolu	100,0%	100,0%	27,1%	28,9%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najviac osôb, ktoré začali v roku 2013 vykonávať svoju podnikateľskú činnosť ako slobodné povolania pôsobili v Bratislavskom kraji (17,9 %, zastúpenie žien bolo 50,2 %) a v Košickom kraji (12,5 %, zastúpenie žien bolo 58,8 %). Vyššie zastúpenie ako SR spolu mali ženy v Trnavskom kraji (69,9 %), v Trenčianskom kraji (66,7 %), v Banskobystrickom kraji (64,0 %) a v Prešovskom kraji (62,2 %).

Tab. č. 17: Regionálna štruktúra osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a zastúpenie žien – slobodné povolania spolu a osoby začínajúce podnikat' ako slobodné povolania v roku 2013

Región	regionálna štruktúra		zastúpenie žien	
	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2013	slobodné povolania spolu	začínajúce slobodné povolania v roku 2013
Bratislava	20,0%	17,9%	47,7%	50,2%
Trnava	8,9%	8,8%	56,7%	69,9%
Trenčín	9,3%	9,4%	59,5%	66,7%
Nitra	12,3%	11,2%	59,4%	58,2%
Žilina	10,3%	11,8%	57,8%	60,4%
Banská Bystrica	12,3%	17,4%	56,7%	64,0%
Prešov	12,5%	11,0%	53,5%	62,6%
Košice	14,4%	12,5%	54,7%	58,8%
Spolu	100,0%	100,0%	54,9%	60,4%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

7.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov uvedená v tabuľke č.18 a v grafe č. 24 prezentuje obraz o vekovom zložení začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov podľa jednotlivých vekových kategórií.

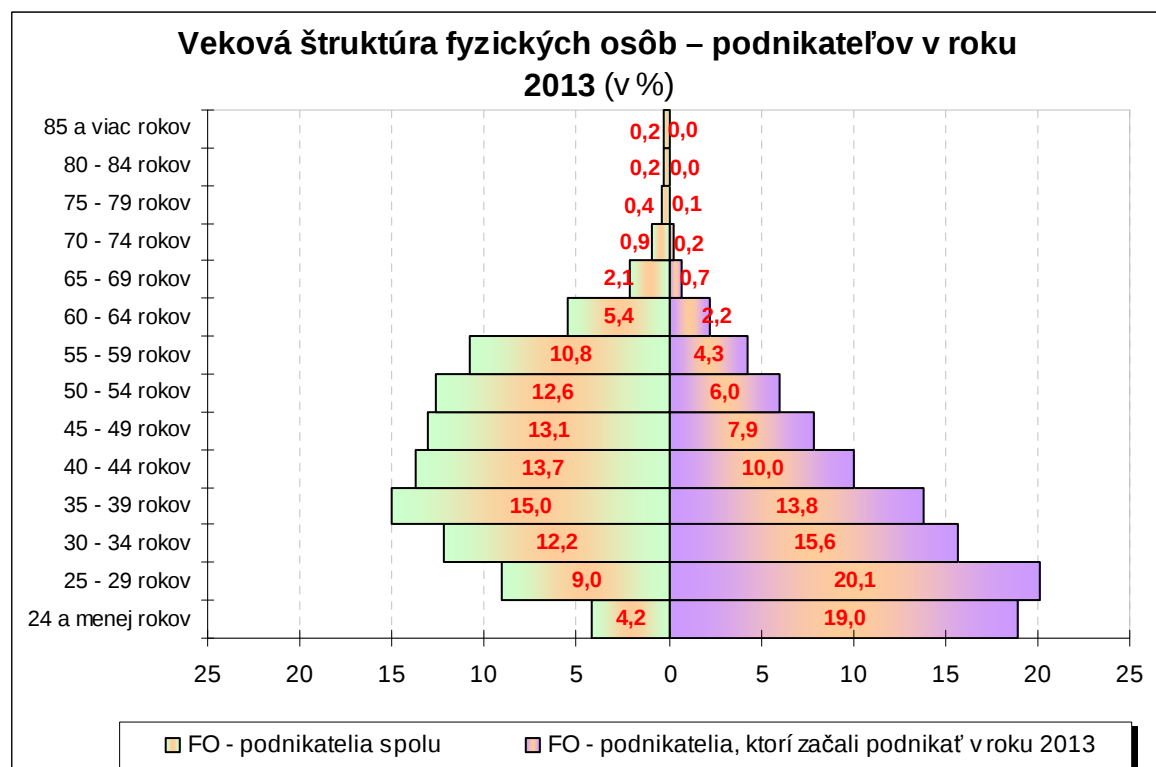
Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR mali **najväčšie zastúpenie začínajúce fyzické osoby – podnikatelia vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov** (39,1 %), následne v kategórii 30 až 39 rokov (29,4 %), v kategórii 40 až 49 rokov (17,9 %) a v kategórii 50 až 59 rokov (10,3 %). **Podiel začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov tvoril len 3,2 %.**

Tab. č. 18: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2013 podľa pohlavia – podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2013

Vek	Fyzické osoby – podnikatelia spolu			Fyzické osoby – podnikatelia začínajúci v roku 2013		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Vek menej ako 30	13,2%	14,0%	11,1%	39,1%	42,2%	32,0%
Vek 30-39	27,2%	28,1%	25,0%	29,4%	28,6%	31,4%
Vek 40-49	26,9%	26,2%	28,5%	17,9%	16,9%	20,3%
Vek 50-59	23,4%	22,6%	25,4%	10,3%	9,5%	12,3%
Vek 60-69	7,6%	7,4%	8,1%	2,9%	2,6%	3,6%
Vek 70-79	1,3%	1,3%	1,3%	0,3%	0,2%	0,4%
Vek 80 a viac	0,5%	0,4%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

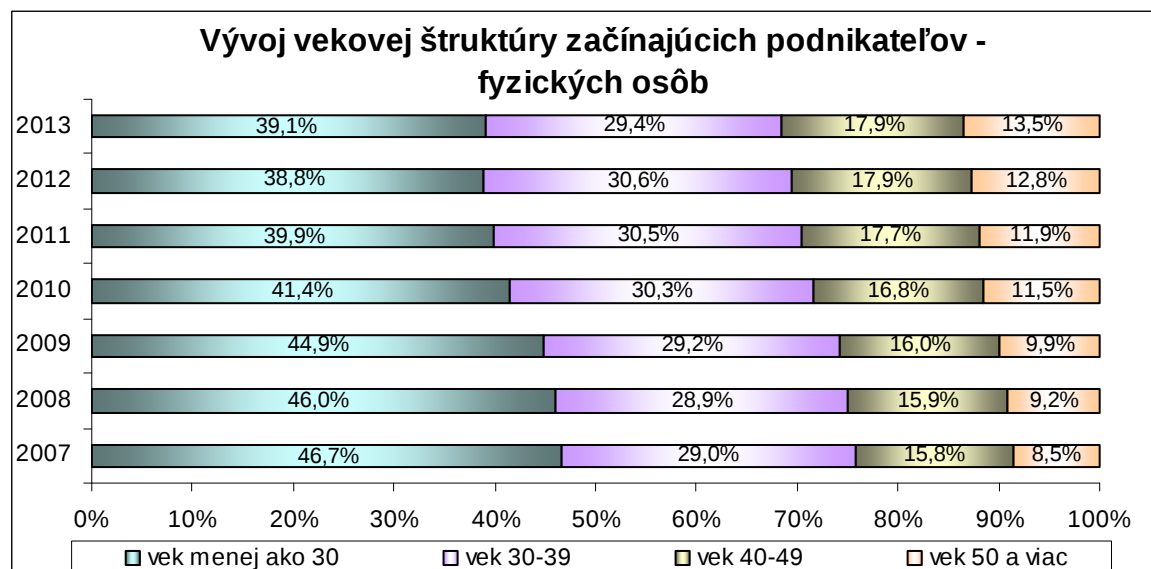
Graf č.24

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska sa vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb vyznačuje klesajúcim zastúpením mladších vekových kategórií a naopak rastúcim zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov. Oproti roku 2007 sa znížilo zastúpenie začínajúcich podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov o 7,6 p. b. Zastúpenie 50 a viac ročných podnikateľov sa v porovnaní s rokom 2007 zvýšilo o 5 p. b. (zastúpenie 60 a viac ročných dosiahlo 3,2 % v roku 2013 a 1,1 % v roku 2011).

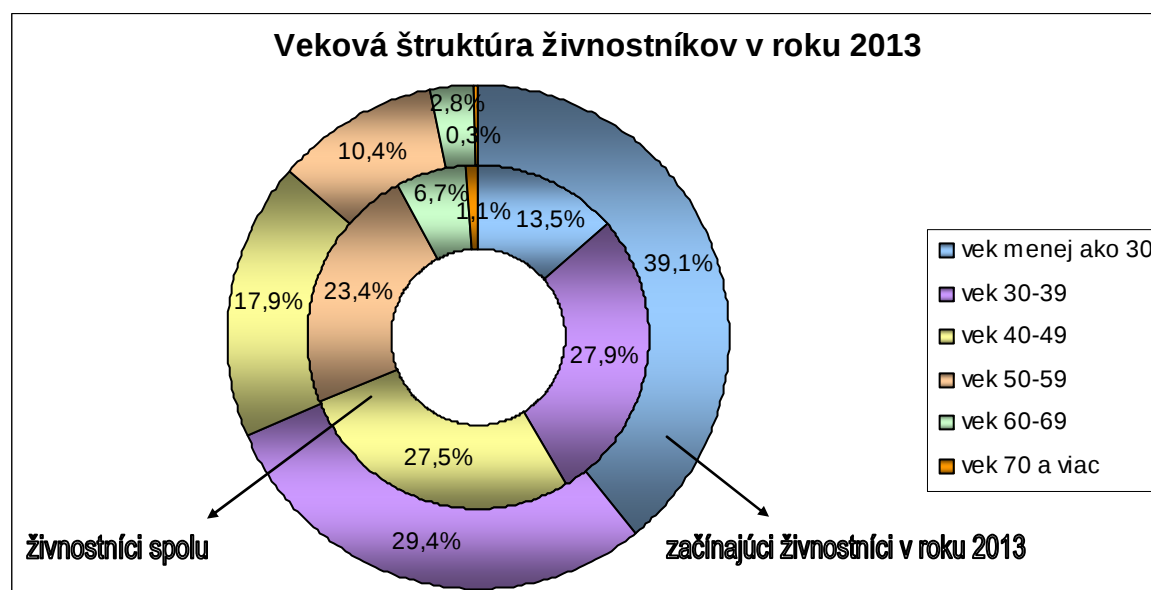
Graf č.25

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Začínajúcich živnostníkov bolo vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov takmer trojnásobne viac (resp. o 25,6 p. b. viac) ako v celkovej populácii živnostníkov. Vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov o 9,1 p. b. viac a naopak menej vo vekových kategóriách 40 až 49 rokov (o 9,5 p. b.), 50 až 59 rokov (o 12,9 p. b.) a vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (o 4,7 p. b.).

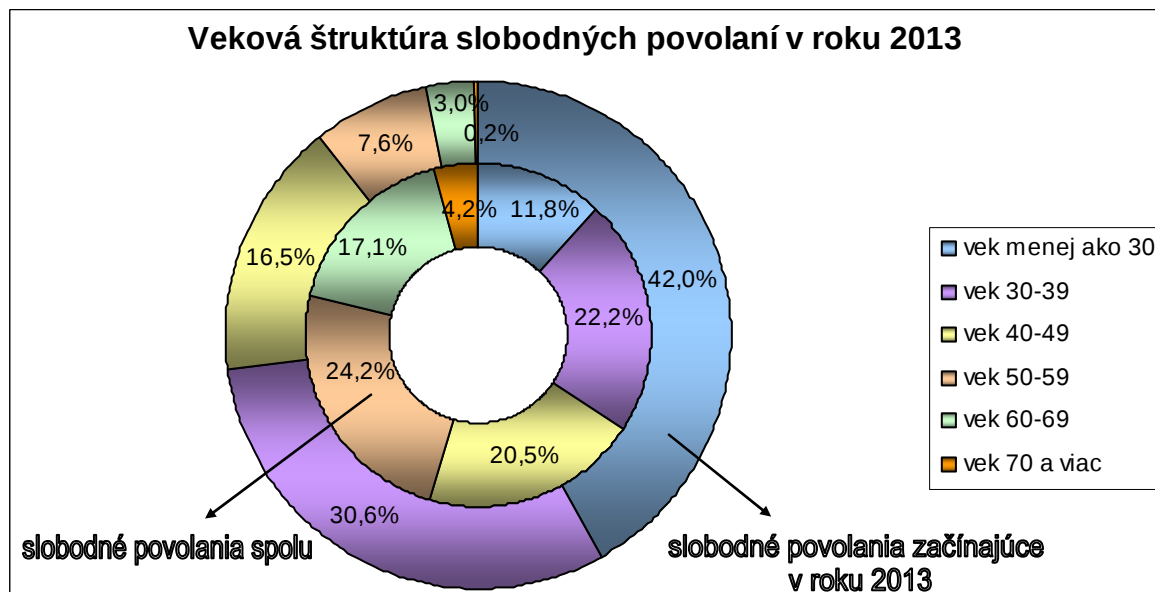
Graf č.26

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z celkového počtu osôb, ktoré začali v roku 2013 podnikat' ako slobodné povolania bolo až 42,0 % vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, 30,6 % vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov, 16,5 % vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov, 7,6 % vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 3,2 % vo vekovej kategórii viac ako 60 rokov.

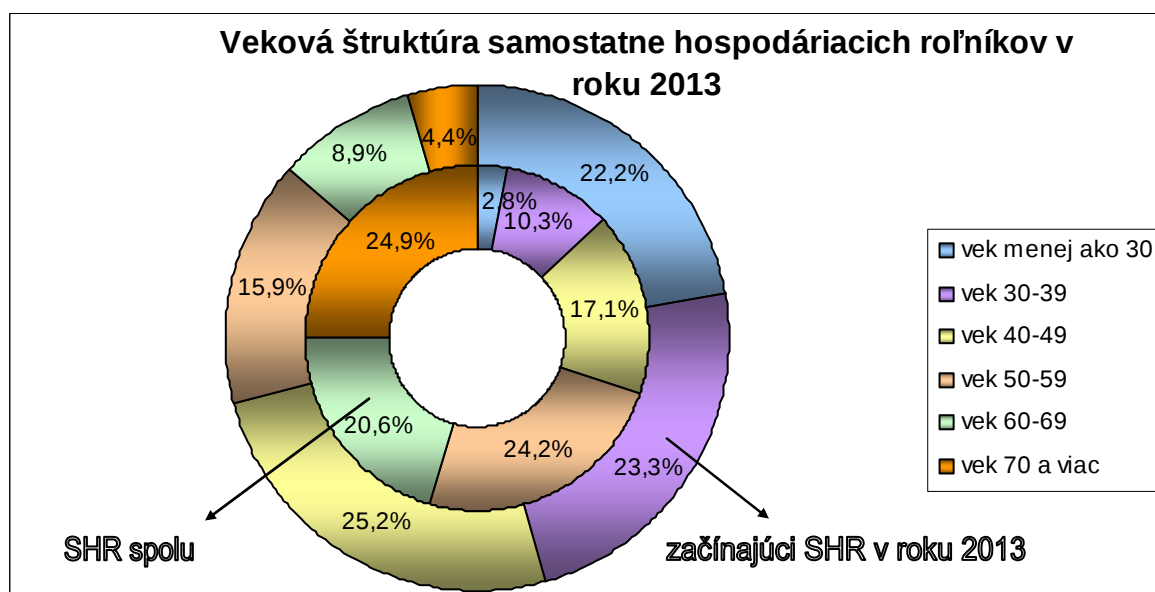
Graf č.27

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Na rozdiel od začínajúcich živnostníkov a slobodných povolaní, najpočetnejšia skupina začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bola vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov (25,2 %). Viac ako jedna pätina (22,2 %) začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bola vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov, 23,3 % začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bolo vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov, 15,9 % začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bolo vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov a 13,3 % vo vekovej kategórii 60 a viac rokov.

Graf č.28

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

8. Záver

Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

V roku 2013 pokračoval trend nárastu podielu žien na celkovom počte fyzických osôb – podnikateľov (oproti roku 2012 o 0,5 p. b.). Na konci roka 2013 bolo z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov 71,3 % mužov a 28,7 % žien (109,3 tisíc).

V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky v roku 2013 najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (54,9 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali v rámci živnostníkov (27,1 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,4 %).

Najväčšie zastúpenie dosiahli ženy živnostníčky v odvetví ostatných služieb (62,8 %; sekcia SK NACE P až S), obchodných služieb (50,0 %; sekcia SK NACE K až N), v ubytovaní a stravovaní (40,1 %) a v obchode (39,3 %).

Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR majú ženy podnikajúce formou slobodných povolání v oblasti pomocných činností finančných služieb (78,1 %), v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (65,2 %) a v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti (61,8 %).

Najvyššie zastúpenie dosahujú ženy živnostníčky v Bratislavskom kraji (34,0 %). Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky taktiež v Košickom kraji (31,0 %) a Banskobystrickom kraji (29,5 %).

Najvyššia miera podnikateľskej aktivity v rámci FO – podnikateľiek bola v roku 2013 dosiahnutá v okresoch Bratislava I (22,0 %), Bratislava III (14,8 %), Bratislava II (13,3 %), Košice I (12,8 %) a Bratislava IV (12,2 %). Naopak najnižšia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľiek bola zaznamenaná v okresoch Sabinov (5,4 %), Poltár (5,4 %), Revúca (5,7 %) a Stropkov (5,9 %).

Vyššia miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov je charakteristická pre rozvinutejšie regióny SR, ktoré sa vyznačujú vyššou cenou práce, vyššou vzdelanostnou úrovňou, či nižšou mierou nezamestnanosti.

Podľa údajov Eurostatu sa Slovensko dosiahnutým podielom žien na celkovom počte podnikateľov (27,8 %, čo predstavuje o 3,5 p. b. menej ako v celej EÚ) dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s najnižšou podnikateľskou aktivitou žien.

Podľa výsledkov prieskumu GEM došlo v roku 2013 na Slovensku k nárastu vstupu žien do podnikania, ako aj k nárastu sebavedomia podnikateľských schopností žien. Znížil sa vstup žien do podnikania z nutnosti a strach zo zlyhania. Pokles však zaznamenalo aj vnímanie vhodných podnikateľských príležitostí na podnikanie a vnímanie podnikania ako vhodnej kariérnej voľby.

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

V roku 2013 bolo najviac fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (27,2 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo

vekovej kategórii 40 až 49-ročných (26,9 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (23,4 %).

Z dlhodobého hľadiska sa veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vyznačuje klesajúcim zastúpením podnikateľov v mladších vekových kategóriách a rastúcim zastúpením podnikateľov vo vyšších vekových kategóriách.

V prípade slobodných povolání je veková štruktúra diferencovaná v závislosti od oblasti podnikania. Osoby podnikajúce v oblasti architektonických a inžinierskych činností a ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti sa vyznačujú minimálnym zastúpením kategórie menej ako 30-ročných (0,3 %, resp. 0,6 %) a výraznejším zastúpením 60 a viac ročných (35,9 %, resp. 40,7 %).

Najvyšším zastúpením FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj (17,3 %), Prešovský kraj (15,0 %) a Trenčiansky kraj (13,5 %). Naopak najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v Bratislavskom kraji (13,0 %), Košickom kraji (10,6 %), Nitrianskom a Banskobystrickom kraji (zhodne po 9,4 %).

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ – 28 sa Slovensko vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií podnikateľov. Naopak vo vekovej kategórii nad 50 rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín

Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

V roku 2013 bolo z celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov 13,2 % vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov. V medziročnom porovnaní poklesol podiel mladých podnikateľov o 0,5 p. b.

Jedinou právnou formou, v rámci ktorej dochádza ku každoročnému zvyšovaniu podielu mladých podnikateľov sú slobodné povolania.

V rámci rodového rozdelenia tvoria muži 75,8 % podiel z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ženy predstavujú 24,2 % podiel, čo je o 4,8 p. b. menej ako u fyzických osôb – podnikateľov spolu.

Najvýraznejším zastúpením podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačujú okresy severného Slovenska, ako je Námestovo (30,0 %), Tvrdošín (22,7 %), Stará Ľubovňa (21,3 %), Sabinov (20,5 %), Bytča (19,3 %), a Kežmarok (18,9 %).

Vyššia podnikateľská aktivita mladých je charakteristická pre regióny, ktoré sa vyznačujú nižším priemerným vekom obyvateľov, čo je prirodzené, ale aj pre regióny vidieckeho charakteru s nižšou vzdelanostnou úrovňou a nízkou cenou práce.

Podľa údajov Eurostatu sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 24 rokov.

Podľa výsledkov prieskumu GEM došlo v roku 2013 na Slovensku zo strany mladých ľudí k poklesu vnímania podnikania ako vhodnej kariérnej voľby. Znížilo sa vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie, ako aj počiatočná podnikateľská aktivita zo strany mladých. Vstup do podnikania z nutnosti pokračuje v náraste z predchádzajúcich rokov.

Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

V roku 2013 pokračoval trend nárastu podielu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. V medziročnom porovnaní sa ich podiel zvýšil o 1,1 p. b. na 9,3 %.

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bolo 69,6 % mužov a 30,4 % žien.

V rámci jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podniká v obchode (29,1 %, čo je o 2,9 p. b. ako u živnostníkov spolu), obchodných službách (20,8 %, čo je o 6,6 p. b. viac ako u živnostníkov spolu) a v priemysle (14,8 %).

39,5 % osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach vo veku 60 a viac rokov pôsobilo v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti.

Takmer každý štvrtý živnostník vo veku 60 a viac rokov pôsobil v Bratislavskom kraji (23,2 %). Najvyšší podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v okresoch v rámci hlavného mesta Bratislava (od 13,1 % v BA V po 18,3 % v BA I), okrese Košice IV (15,1 %), Košice III (13,3 %) a Rimavská Sobota (12,7 %).

Podľa údajov Eurostatu dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (4,7 %). Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v rámci krajín EÚ – 28 (14,1 %) je viac ako trojnásobne vyššie ako na Slovensku.

Podľa výsledkov GEM prieskumu má počiatočná podnikateľská aktivita obyvateľov vo veku 60 a viac rokov klesajúci charakter. Medziročne sa znížilo aj vnímanie vhodných podnikateľských príležitostí vo svojom okolí.

Štruktúra začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2013

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roka 2013 (36 844) bolo 69,7 % mužov a 30,3 % žien.

Najviac preferovanými odvetviami pre začiatok podnikania živnostníkov v roku 2013 bolo odvetvie stavebníctva (28,0 %, čo je o 5,4 p. b. viac ako u živnostníkov spolu), obchod (18,8 %, čo je o 7,4 p. b. menej ako u živnostníkov spolu), priemysel (15,3 %) a obchodné služby (15,1 %).

Najvyššie zastúpenie žien v rámci začínajúcich živnostníkov bolo v roku 2013 v Bratislavskom kraji (42,7 %).

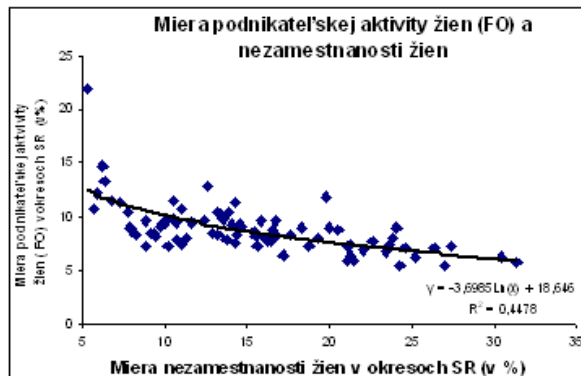
Z dlhodobého hľadiska sa vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov – fyzických osôb vyznačuje klesajúcim zastúpením mladších vekových kategórií a naopak rastúcim zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov.

Na rozdiel od začínajúcich živnostníkov a slobodných povolání, najpočetnejšia skupina začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov bola vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov (25,2 %).

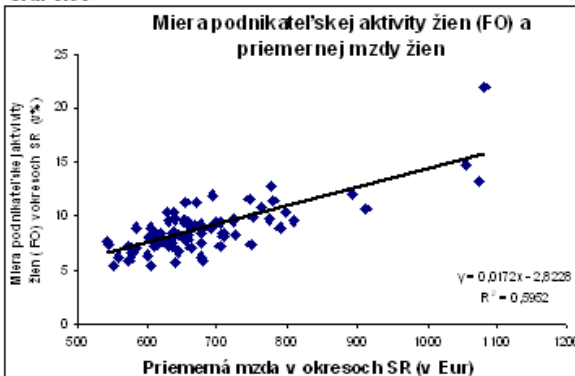
9. Príloha

Grafické znázornenie závislosti medzi podnikaním žien v rámci FO - podnikateľov a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR v roku 2013 (graf č. 29 až 33).

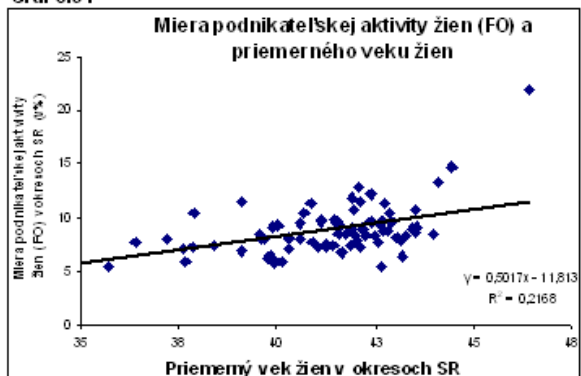
Graf č.29

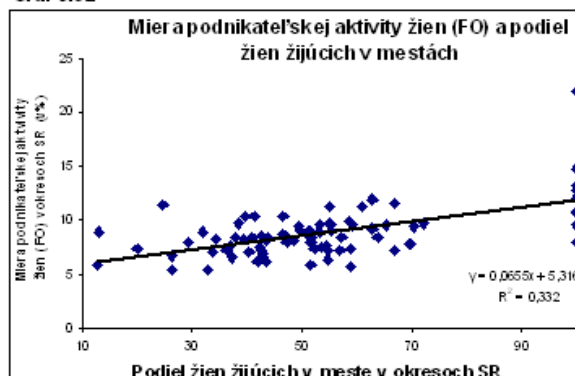
Graf č.30

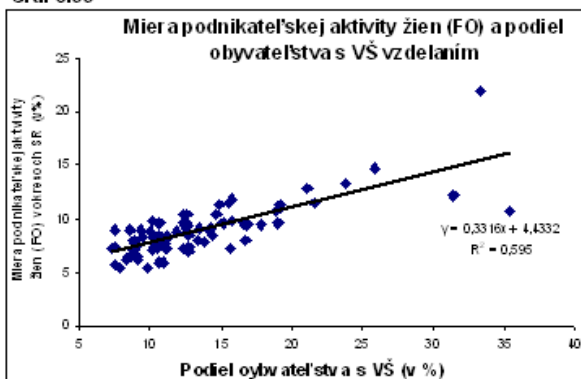
Graf č.31

Graf č.32

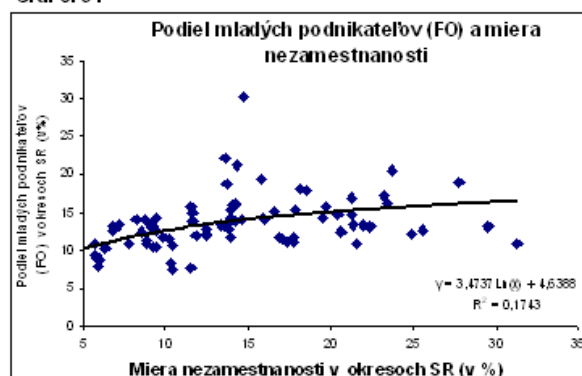
Graf č.33

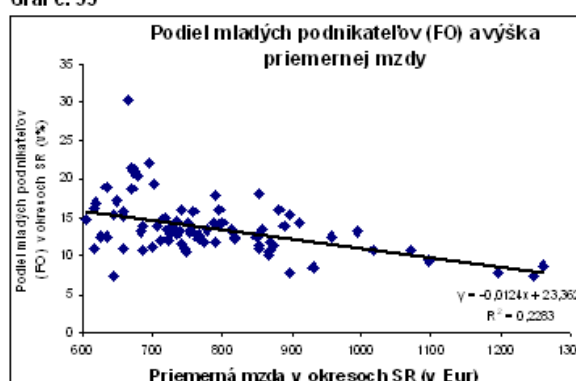
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

Grafické znázornenie závislosti medzi podielom mladých podnikateľov (FO) a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR v roku 2013 (graf č. 34 až 38).

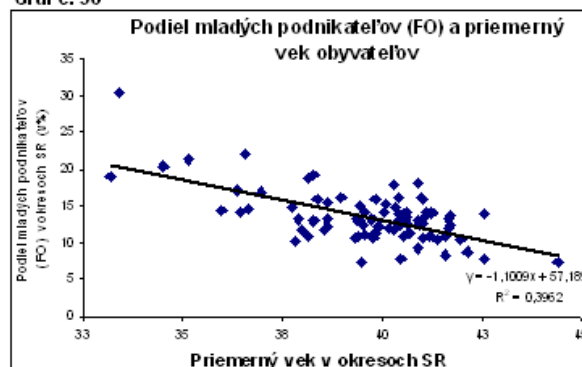
Graf č. 34

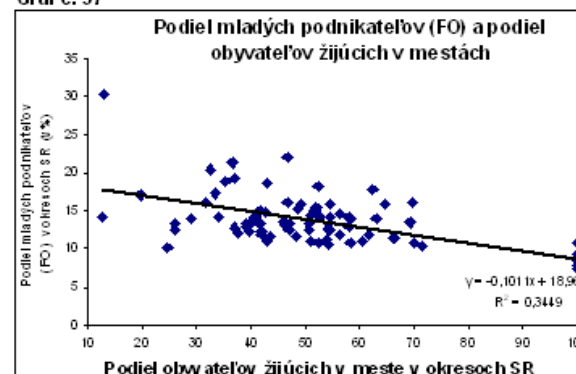
Graf č. 35

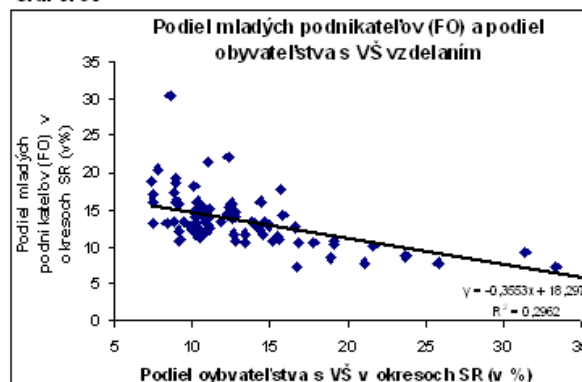
Graf č. 36

Graf č. 37

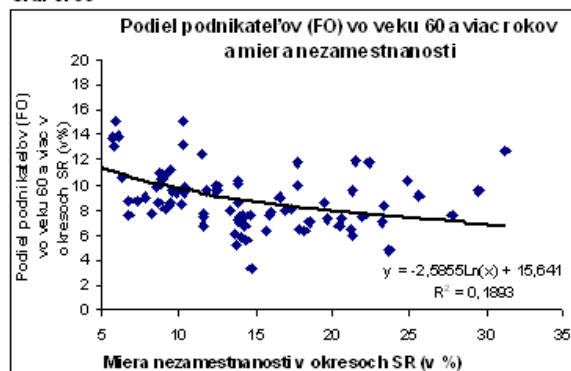
Graf č. 38

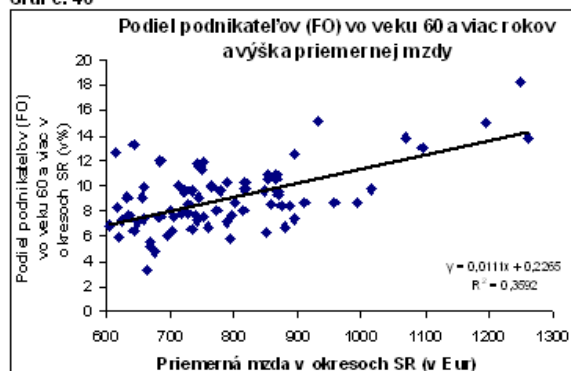
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

Grafické znázornenie závislosti medzi podielom podnikateľov (FO) vo veku 60 a viac rokov a vybranými štatistickými ukazovateľmi v okresoch SR v roku 2013 (graf č. 39 až 43).

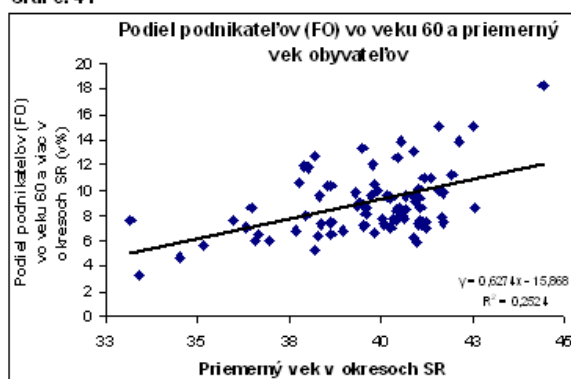
Graf č. 39

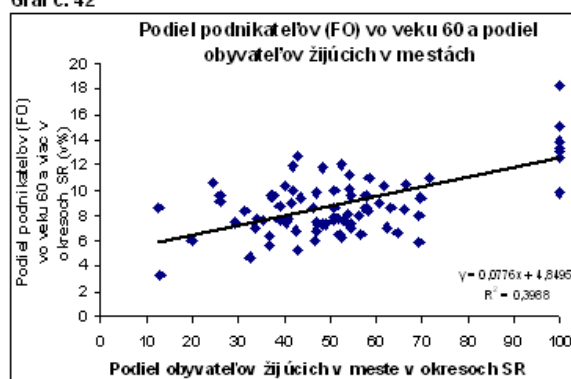
Graf č. 40

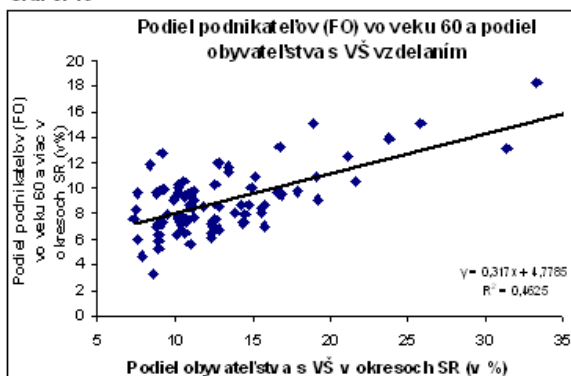
Graf č. 41

Graf č. 42

Graf č. 43

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny